

Poradnik

MARZEC

1996

3

BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

- Edukacja ekologiczna w pracy bibliotek
- O bibliotekach francuskich
- Jak czytelnicy postrzegają bibliotekarzy

TREŚĆ

- Jadwiga Andrzejewska** 1 EDUKACJA EKOLOGICZNA W PRACY BIBLIOTECZNEJ Z DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ. CZ II. EKOLOGIA W PRACY DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZEJ BIBLIOTEKI
- Jacek Drogosz** 7 O BIBLIOTEKACH FRANCUSKICH SŁÓW KILKA
- Jadwiga Pijanowska** 10 DZIECKO PRZEDSZKOLNE W BIBLIOTECE PUBLICZNEJ
- Jolanta Przybylska** 12 JAK CZYTELNICZY POSTRZEGAJĄ ZAWÓD BIBLIOTEKARZA
- Barbara Rudecka-Onichimowska** 15 ANNA TABOR. Z żałobnej karty
- Elżbieta Skiba** 16 AKADEMIA PO RAZ SZÓSTY
- Maria Andres** 19 JAN LECHOŃ — WARSZAWSKI POETA (w 40 rocznicę śmierci)
- Zdzisław Miernik** 21 KORNEL FILIPOWICZ. Zestawienie bibliograficzne w wyborze
- Julia Pawlicka** 25 BIBLIOTEKA SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 9 W GNIEŹNIE
- Danuta Zwolińska** 27 MAŁE OJCZYZNY. Doniesienia z Zamościa
- Danuta Zwolińska** 28 WOJEWÓDZKI KONKURS NA TOMIK POEZJI 1995 ROZSTRZYGNIĘTY!
- Roman Piskulak** 29 „ŚWIAT WOKÓŁ NAS”. Układany ilustrowany słownik ortograficzny. Lekcja biblioteczna w klasie IV.
- 31 BEZPIECZNIE NA DROGACH. Konkurs dla szkół specjalnych
- Wiesław Janusz Mikulski** 35 Z TWÓRCZOŚCI BIBLIOTEKARZY
- 35 INFORMACJE · POGŁOSKI · DONOSY

WYDAWNICTWO
SBP

Dyrektor Wydawnictwa
Janusz Nowicki
00-953 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
tel. 27-52-96

REDAKTOR NACZELNY: Władysława Wasilewska,
SEKRETARZ REDAKCJI: Małgorzata Grochocka,
KOMITET REDAKCYJNY: Józef Lewicki (przewodniczący), Jadwiga Andrzejewska,
Jan Burakowski, Marcin Drzewiecki, Andrzej Kempa, Krystyna Kuźmińska,
Mirosława Majewska, Wojciech Szymanowski, Ryszard Turkiewicz.
REDAKTOR TECHNICZNY: Jadwiga Krężlewicz

Wydawca: Wydawnictwo SBP

Prenumeratę prowadzi „Ruch” S.A., urzędy pocztowe i doręczyciele w całym kraju oraz Dział Promocji i Kolportażu SBP 02-103 Warszawa-Ochota, ul. S. K. Hankiewicza 1, tel. 22-43-45. Tam też można nabyć numery bieżące i zaległe.

Skład i łamanie oraz druk i oprawa: Warszawska Drukarnia Naukowa, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8. Zam. 44/96

Cena zł 3,30 za 1 egz.

PORADNIK 3 (552)

BIBLIOTEKARZA

UKAZUJE SIĘ OD ROKU 1949

marzec 1996

Jadwiga Andrzejewska

Edukacja ekologiczna w pracy bibliotecznej z dziećmi i młodzieżą

Cz. II. Ekologia w pracy dydaktyczno-wychowawczej biblioteki

Mając do dyspozycji odpowiednio wyposażoną bazę, czyli zbiory i warsztat informacyjny¹, bibliotekarz podejmuje różne formy pracy wychowawczej, mającej na celu kształtowanie w młodych czytelnikach postaw proekologicznych. Już samo wnętrze biblioteki i atmosfera w niej panująca powinny mieć charakter ekologiczny: meble z jasnego drewna, zielen, troska o estetykę, ład i porządek, harmonia kolorów, miły, życzliwy dla użytkowników bibliotekarz, zawsze gotowy przychodzić z pomocą w wyborach czytelniczych, udzielać informacji i porad, zdolny do wysłuchiwania zwierzeń uczniów na temat ich osiągnięć i kłopotów. W bibliotece warto wydzielić stały kącik ekologiczny, łatwo dostępny, ciągle aktualizowany (nowe wydawnictwa, wycinki prasowe, ilustracje, hasła, cytaty, przykazania ekologiczne).

Wychowanie ekologiczne w bibliotece znajduje wyraz zarówno w pracy grupowej, masowej, jak i indywidualnej.

Praca indywidualna obejmuje:

- poradnictwo w wyborach lektury oparte na dobrej znajomości czytelników;
- pomoc biorącym udział w olimpiadach i konkursach ekologicznych, piszącym na ten temat referaty i wypracowania;
- rozmowy o przeczytanych książkach i na inne tematy, np. o wyborze dalszego kierunku kształcenia się i zawodu.

Sondaż wśród kandydatów na studia wykazał, że tylko 6 bibliotekarzy pracujących ze 100 przebadanymi osobami interesowało się kierunkiem studiów wybranych przez uczniów i służyło pomocą w bliższym poznaniu przedmiotu studiów, co warunkuje ich efektywniejszy przebieg. Im bowiem większą wiedzą z danej dyscypliny dysponujemy, tym większym zainteresowaniem ją obdarzamy².

Uczniom szkół podstawowych można doradzać

wybór średniej szkoły o profilu ekologicznym. Jest ich w Polsce około pięciuset

---

¹ Patrz: cz. I artykułu w „Poradniku Bibliotekarza” 1996 nr 2 s. 1-5.

² Jadwiga Andrzejewska: *Pomoc biblioteki w wyborze zawodu bibliotekarza*. „Poradnik Bibliotekarza” 1989 nr 3 s. 3-5.

— adresy podaje czasopismo „Raj”. Warto zachęcać do wyboru zawodów „ekologicznych”, jak leśnik, weterynarz, inspektor ochrony środowiska, pracownik ogrodu botanicznego lub zoologicznego, nauczyciel biologii i ekologii, badacz przyrody, prawnik specjalizujący się w ochronie środowiska, rolnik lub ogrodnik — producent zdrowej żywności, dietetyk, lekarz — specjalista od leczenia nałogów, psycholog spieszący ludziom z pomocą w ich stresach, organizator ekoturystyki, duchowny — ekolog, inżynier lub technik — specjalista od ochrony środowiska, producent zdrowych urządzeń domowych, mebli, oświetlenia itp.

Studia z zakresu ochrony środowiska na rok akad. 1995/96 proponowało 9 uniwersytetów, KUL, WSP w Zielonej Górze, 3 akademie rolnicze, 6 politechnik. We wszystkich politechnikach jest kierunek inżynieria środowiska. Warto też poinformować uczniów o Powszechnym Uniwersytecie Wiedzy Ekologicznej, który ma filie w kilku miastach. Kurs obejmuje 100 godzin zajęć i egzamin na strażnika ochrony przyrody.

Biblioteka obejmuje indywidualnym oddziaływaniem również uczniów niedostosowanych społecznie i uzależnionych od nałogów bądź zagrożonych takim uzależnieniem. Dyskretnie podsunęta odpowiednio dobrana książka, ukazująca bohaterów podobnych do nich, lecz znajdujących wyjście z trudnej sytuacji i powracających do aprobowanych społecznie norm postępowania, może pełnić funkcję wychowawczą i terapeutyczną. Do pracy indywidualnej bibliotekarz powinien gromadzić kartotekę literatury odpowiedniej dla różnych kategorii czytelników. Oto przykłady książek nadających się do terapii wobec niedostosowanych społecznie:

— książki o bohaterach zmieniających swe postępowanie na lepsze: G. O. Baxter: *Pokusa*, Jerzy Krasicki: *Boczny tor*, Andrzej Kucera: *Rejs na koniec świata*, Emilia Kunawicz: *Na siedem spustów*, Henryk Lothamer: *Król z Babskich Łąk*, Maria Łopatkowa: *Którędy do ludzi*, Helena Sekuła: *Siedem domów Kuny*, Janina Wieczerska: *Dzieci z blokowiska*, Janina Wieczerska: *Sieroca niedola*;

— książki o uzależnieniach: Jan De Zanger: *Ben nie żyje*, Ilse Kleberger: *Rozmowy nocą*, Pierre De Par-

cevaux: *W obliczu narkomanii – nowe spojrzenie*, Barbara Rosiek: *Kokaina – zwierzenia narkomanki*, Barbara Rosiek: *Pamiętnik narkomanki*, Krystyna Siesicka: *Chwileczkę*, Walerio, Mirosław Sokołowski: *Gady*, Józef Stompor: *Narkomanka*, Mieczysław Wojciechowski: *Psychologia narkomanii, czyli jak do tego dochodzi, że ktoś się uzależnia*, Andrzej Korsak: *Dziś przestaję palić*; o alkoholizmie: Jerzy Żmijewski: *Stracona bramka*, J. Kleberger: *Rozmowy nocą*.

Problematyka ekologiczna może być przedmiotem różnych form pracy grupowej.

Każdy niemal temat

zajęć z przysposobienia czytelniczego i informacyjnego

stwarza okazję do jej zapropagowania, mianowicie:

W szkole podstawowej:

Kl. I

Biblioteka i jej zbiory: pokazanie dzieciom kącika ekologicznego i objaśnienie jego zawartości.

Kl. II

1. Uczeń w czytelnicy szkolnej: pokazanie działu ochrony środowiska w księgozbiore podręcznym i czasopism przyrodniczych dla dzieci, poszukiwanie w nich odpowiednich materiałów.

2. Uczeń w wypożyczalni: pokazanie działu beletrystyki przyrodniczej i książeczek poznawczych oraz ilustrowanego katalogu książek przyrodniczych.

Kl. III

1. Budowa książki dla dzieci: okazja do zaprezentowania i poznania budowy książki o interesującej nas tematyce.

2. Karta katalogowa a strona tytułowa: próby opisanie m.in. książek o ochronie środowiska.

Kl. IV

1. Zawartość treściowa książki: m.in. przedmiotem oglądu są wydawnictwa informacyjne i popularnonaukowe o tematyce ekologicznej, wyszukiwanie odpowiednich informacji.

2. Katalog alfabetyczny: kilka poleceń wyszukania książek autorów piszących o przyrodzie i ochronie środowiska.

Kl. V

1. Katalog rzeczowy: zwrócenie uwagi na dział 502/504, polecenie wyszukania kilku książek z tego działu.

2. Zainteresowania czytelnicze uczniów: kto interesuje się przyrodą i ochroną środowiska, jakie książki na ten temat ma w swojej biblioteczkę domowej. Gra dramowa: kiermasz książki — uczniowie wybierają spośród wyłożonych książek po dwie i uzasadniają swój wybór. Są wśród nich interesujące nas książki.

Kl. VI

1. Czasopisma: prezentacja m.in. czasopism ekologicznych.

2. Kartoteka zagadnieniowa: zwrócenie uwagi na hasła w kartotece związane z ekologią. Polecenie wyszukania artykułów na ten temat. Sporządzenie opisów bibliograficznych książek, ich fragmentów i artykułów na ten temat.

Kl. VII

1. Źródła informacji o książce: parę poleceń wyszukania w nich książek o interesującej nas tematyce.

2. Zestawienie bibliograficzne: kilku uczniom można przydzielić tematy z zakresu ochrony przyrody i środowiska.

Kl. VIII

1. Wyszukiwanie informacji i sporządzenie notatek: kilku uczniów może dostać polecenie wyszukania informacji np. na temat kwaśnych deszczy, dziury ozonowej, ekologii itp.

2. Zasady korzystania z bibliotek w regionie: podczas zwiedzania biblioteki publicznej prosimy o wskazanie działu 502/504 w księgozbiornym podręcznym i w wypożyczalni. W niektórych miastach są biblioteki ekologiczne (np. w Poznaniu, Legnicy).

W podobny sposób postępujemy na zajęciach w szkołach ponadpodstawowych. Możemy też proponować nauczycielom przeprowadzenie w bibliotece zajęć, tzw. lekcji tematycznych, w czasie których uczniowie samodzielnie zdobywają wiadomości wykorzystując warsztat informacyjny biblioteki i jej zbiory³.

A oto

formy żywego słowa,

które można zastosować w edukacji ekologicznej:

● głośne czytanie baśni, opowiadań, fragmentów książek. Większość baśni zawiera motywy przyjaźni bohatera ze światem przy-

rody: bohater pomaga zwierzętom, te zaś odwdzięczają mu się w trudnych momentach jego życia. Zamiast czytać, można opowiadać. Teksty nadające się do wykorzystania w pracy z czytelnikami wskazuje Grażyna Lewandowicz⁴ i zbiorek wydany przez WOM w Kaliszu — *Ekologia w literaturze dziecięcej*:

● omawianie z młodszymi dziećmi przeczytanych przez nie książek przyrodniczych;

● przeglądy nowości ekologicznych;

● pogadanki okolicznościowe połączone z prezentacją książek, np. 22 IV z okazji Dnia Ziemi, 5 VI — Dnia Ochrony Przyrody, Międzynarodowego Sprzątania Świata we wrześniu, Tygodnia Dobroci dla Zwierząt w październiku, 22 XI — Światowego Dnia Życzliwości;

● godziny pytań i odpowiedzi, m.in. na temat ochrony środowiska, higieny życia codziennego, profilaktyki uzależnień;

● żywe gazetki: całe numery poświęcone ekologii lub kąciki ekologiczne w poszczególnych numerach;

● ze starszą młodzieżą szkół podstawowych i ponadpodstawowych dyskusje nad książkami i artykułami. Zestawienie bibliograficzne Krystyny Dzikowskiej i Ireny Jurgi⁵ zawiera wiele artykułów nadających się po głośnym przeczytaniu do dyskusji, np. z działów: Etyka, Ochrona przyrody, Ochrona środowiska, Zagadnienia ogólne, Zagrożenia, Zdrowie. Kol. Halina Bryczek z III LO w Zielonej Górze zaprojektowała cykl dyskusji nad książkami: Iwony Jacyny *Czy zادةpczemy przyrodę* (Czy swoim codziennym postępowaniem możemy szkodzić środowisku? Czy warunki życia w mieście sprzyjają pełnemu rozwojowi człowieka?), Juliana Aleksandra i Andrzej *Sumienie ekologiczne* (Co to jest humanizm ekologiczny? Co to jest sumienie ekologiczne?), Tadeusza Jana Chmielewskiego *Czy przetrwamy* (Czy człowiek walcząc o władzę nad przyrodą stał się szczęśliwszy i pewniejszy swego losu? W jaki sposób trzeba postępować, by żyć w zgodzie z przyrodą, ale nie wrócić do jaskini? Czy supertechnika zapewnia zadowolenie z życia?). Przedmiotem dyskusji mogą też być książki o zagrożeniu narkomanią, AIDS, szkodliwości palenia tytoniu i picia alkoholu, a także książki o stosun-

³ Wykaz opublikowanych konspektów lekcji bibliotecznych na końcu artykułu.

⁴ „Guliwer” 1993 nr 5 s. 41-43.

⁵ „Biblioteka w Szkole” 1995 nr 1/2 s. 38-50.

kach międzyludzkich (np. książki Małgorzaty Musierowicz, w których panuje atmosfera życzliwości, przyjaźni, miłości — ekologiczna);

● odczyty i pogadanki specjalistów od ochrony środowiska i problemów zdrowotnych. Wobec dotkliwego braku środków na honoraria warto poszukać prelegentów wśród rodziców lub w organizacjach i instytucjach ekologicznych.

Odmianę żywego słowa stanowią

male formy teatralne:

inscenizacje, montaż literacko-muzyczne (zob. wykaz literatury). Pożądane jest tworzenie montażu z utworów napisanych przez uczniów. Można organizować przedstawienia kukielkowe, teatr lekturalny, sądy inscenizowane, np. nad Tomkiem z *Decyzji Klementyny Sołonowicz-Olbrychskiej* (osądowi podlega jego stosunek do ludzi i zwierząt) czy nad *Królem z Babskich Łąk* Lothamera.

Tematyka ekologiczna może być obecna

w grach i zabawach czytelnicy,

np. z piłeczką (tapiący piłkę wymieniają tytuły książek przyrodniczych), kto najwięcej napisze tytułów książek o zwierzętach lub licytacja tychże tytułów. Można wycinać z czasopism przeznaczonych na makulaturę szarady, krzyżówki, rebusy, naklejać je na kartki z bloku z rozwiązaniami na odwrocie i udostępniać je w czytelnicy. Do wykorzystania na takich zajęciach są zbiory zagadek, np. *500 zagadek ekologicznych* Sylwestra Frejtaka i Jadwigi Wernerovej, *500 zagadek biologicznych* Wernerovej.

Biblioteki organizują

konkursy czytelnicy

o tematyce ekologicznej i przyrodniczej (zob. wykaz literatury)⁶. Szczególnie godne polecenia są konkursy pobudzające możliwości twórcze uczestników: literackie (wiersze, opowiadania, fraszki, zagadki), plastyczne (konkurs na plakat reklamujący książki ekologiczne, na ekslibris, komiks,

⁶ Niestety, część opublikowanych scenariuszy konkursów nie odwołuje się do wykorzystywanej literatury, której propagowanie jest przecież najważniejszym celem konkursów bibliotecznych.

ilustrowany katalog tematyczny), konkursy recytatorskie, konkurs na wykonanie zestawienia bibliograficznego. Warto organizować wernisaże prac konkursowych.

Biblioteka dysponująca odpowiednim sprzętem może eksponować

przekazy audiowizualne:

audycje telewizyjne i radiowe — bezpośrednio lub nagrane. Telewizja Polska nadaje wiele audycji o tematyce przyrodniczej i ekologicznej, np. cykle: *Animals*, *Dzikie horyzonty*, *Klub pana Rysia*, *Krajobraz z ciemem*, *Programik dla zwierzątek*, *Prywatne życie roślin*, *Świat, który nie może zginąć*, *Ptakolub*, *Zielonym do góry*, *Z kamerą wśród zwierząt*, *Zwierzęta wokół nas* i in. W czwartki między godziną 12⁴⁰ a 14⁵⁰ program I TV emituje blok audycji *Czwartkowe spotkania z przyrodą*, m.in. quizy i turnieje przyrodnicze. Polskie Radio w programie III cyklicznie nadaje felieton ekologiczny *Blżej ziemi*.

Można też wyświetlać filmy wideo, np. cykl *Ochrona środowiska* zawierający 42 filmy na 10 kasetach wideo. Wideoteka PBW w Szczecinie oferuje 55 filmów o ochronie środowiska i ekologii, 11 filmów przyrodniczych, osiem — o nałogach.

Filmoteka PBW we Wrocławiu udostępnia około 100 filmów na taśmie 16 mm na temat dewastacji środowiska naturalnego, ochrony przyrody i jej rekultywacji, rezerwatów, parków narodowych i krajobrazowych oraz ponad 60 filmów o AIDS, niktynizmie, alkoholizmie, narkomanii, chorobach wenerycznych.

Materiały audiowizualne doskonale nadają się do zagospodarowania lekcji zastępczych zleczanych bibliotekarzom przez dyrekcje szkół, nie trzeba bowiem dłuższych przygotowań. Nie należy jednak ograniczać się do wyświetlenia filmu lub odtworzenia audycji — na zakończenie zajęć trzeba porozmawiać z uczniami o treści przekazów, podyskutować nad wynikającymi z nich problemami.

W edukacji ekologicznej wykorzystujemy też imprezy czytelnicy:

● spotkania z autorami książek przyrodniczych i o tematyce ekologicznej, z redaktorami czasopism i wydawcami książek (np.

Prószyński i Spółka), z weterynarzem, leśnikiem, lekarzem, działaczem ochrony środowiska;

- poranki i wieczory literackie;
- apele ekologiczne;
- sesje popularnonaukowe we współpracy z nauczycielami i kołami młodych ekologów.

Pomocy w organizowaniu spotkań, odczytów, sesji udziela Biuro Obsługi Ruchu Ekologicznego w Warszawie (ul. Zielienicka 6/8).

Nową, jeszcze w bibliotekach mało rozpowszechnioną formą zajęć są

gry dramowe

operujące różnymi technikami ekspresji — słownej, plastycznej, ruchowej, dźwiękowej, teatralnej, pantomimicznej, pisemnej. Np. w dramie na podstawie książki Ireny Jacyńskiej *Czy zادةpczemy przyrodę* może wystąpić pantomima z rekwizytami (zaśmiecanie środowiska różnymi odpadami i niszczenie zieleni), inscenizacja spotkania niszczycieli i zaśmiecaczy przyrody z jej obrońcami, spór i dyskusja między dwiema stronami, stopklatka.

Biblioteki inicjują różne

akcje ekologiczne:

zbiórkę makulatury, zużytych baterii. Przy bibliotekach mogą działać kluby młodych ekologów. Należy jednak podkreślić, że głównym zadaniem biblioteki jest animacja czytelnicza, toteż biblioteka działa za pomocą właściwych sobie środków, jakimi są zbiory dokumentów, i właściwych — bibliotecznych form pracy. Marsze ekologiczne, wycieczki do lasu chyba wykraczają poza zakres działania biblioteki, zwłaszcza w szkole.

Propagując literaturę ekologiczną biblioteka wykorzystuje różne

formy propagandy wizualnej:

plakaty reklamujące jedną książkę, książki jednego autora, książki na określony temat, plakaty informujące o dniach ekologicznych, zawierające ekodeklaracje, ekodekla-

logi (teksty w „Bibliotece w Szkole”, „Raju”, „Aurze”), wystawki i wystawy, gazetki biblioteczne, hasła i cytaty.

Obok samodzielnej działalności na rzecz wychowania ekologicznego biblioteka współpracuje z nauczycielami, wychowawcami klas, z kołami przyrodniczymi i ekologicznymi, z organizacjami młodzieży (szkolne Koło LOP, harcerstwo, PCK, SKTK, Klub Przyjaciół Animals, Koło Przyjaciół Zwierząt), z internatem i świetlicą. Dostarcza im materiałów do zajęć, opublikowanych scenariuszy imprez i konkursów, udziela porad bibliograficznych, proponuje książki i artykuły do dyskusji na godzinach wychowawczych oraz na zebraniach kół i organizacji, włącza się do imprez organizowanych przez różne agendy społeczności szkolnej, przygotowując np. wystawki tematyczne, przeglądy książek i prasy.

Niezbędna jest

współpraca międzybiblioteczna,

szczególnie między biblioteką szkolną i publiczną: wymiana materiałów informacyjnych, np. zestawień bibliograficznych literatury ekologicznej, haseł w kartotekach, wypożyczanie kompletów książek do konkursów i dyskusji. Bibliotekarz szkolny odsyła uczniów do biblioteki publicznej lub pedagogicznej, gdy w szkole nie ma poszukiwanej literatury, zachęca uczniów do udziału w imprezach organizowanych przez bibliotekę publiczną, o których powinien być wcześniej powiadomiony.

Warto też nawiązać kontakty z miejscowymi

organizacjami i instytucjami ekologicznymi⁷.

Służą one informacją o ruchu ekologicznym, ułatwiają organizację odczytów, imprez i spotkań, udzielają pomocy materialnej (np. Samorządowe Centrum Edukacji Ekologicznej we Wrocławiu dostarcza bezpłatne bilety do ogrodu zoologicznego i botanicznego).

⁷ Ważniejsze adresy podaje „Biblioteka w Szkole” 1995 nr 1/2 s. 57 i „Guliwer” 1993 nr 5 s. 49-52.

SCENARIUSZE ZAJĘĆ BIBLIOTECZNYCH O TEMATYCE EKOLOGICZNEJ

Skróty tytułów czasopism

Bibl. w Szk. — Biblioteka w Szkole
Biol. w Szk. — Biologia w Szkole
Pomag. sobie w pr. — Pomagamy sobie w pracy
Por. Bibl. — Poradnik Bibliotekarza
Życie Szk. — Życie Szkoły

Lekcje biblioteczne

1. BRUDŁO Elżbieta: Czasopismo „Aura” źródłem wiedzy ekologicznej. *Por. Bibl.* 1995 nr 7/8 s. 49-50 (lekcja dla kl. VI).

2. BUCHCIC Elżbieta: Ekologia — temat na dziś. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 35-36 (kl. IV szk. podst. — encyklopedia).

3. ĆWIERTNIA Weronika: Rośliny pod ochroną w Polsce. *Pomag. sobie w pr.* 1967 nr 3 s. 56-57 (szk. podst.).

4. DANKOWSKA Ewa: Parki narodowe w Polsce. W: *Lekcje biblioteczne dla dzieci i młodzieży. Materiały metodyczne.* Szczecin 1974 s. 162-170.

5. DUDEK Władysław, KUPISZ Sabina: Lekcja biblioteczna dla klasy VI. *Biol. w Szk.* 1987 nr 4 s. 229-231 (ochrona roślin).

6. DZIKOWSKA Krystyna: Jak żyć ekologicznie? *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 34 (szk. ponadpodst. — budownictwo ekologiczne).

7. GRYMBOWSKA Lilianna: Dziecięca akademii ekologiczna. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 23 (lekcja z inscenizacją, wystawą książek i czasopism).

8. ŁOPIŃSKA Halina: Lekcja biblioteczna „Ochrona przyrody” w bibliotece dla dzieci i młodzieży. *Por. Bibl.* 1957 nr 6 s. 153-161.

9. MARKIEWICZ Zofia: „Ziemia planetą wiecznie zieloną”. *Por. Bibl.* 1995 nr 9 s. 38-39 (dla grup O z przedszkola i I kl. szk. podst.).

10. MOSLER-KOWALCZYK Ewa: Ochrona i kształtowanie środowiska. Wyszukiwanie i dobór informacji na określony temat. Sporządzanie zestawień tematycznych. *Por. Bibl.* 1993 nr 4 s. 20-21 (kl. VII-VIII).

11. NOWAK Halina: Ochrona naturalnego środowiska człowieka. W: *Lekcje biblioteczne dla dzieci i młodzieży.* Szczecin 1974 s. 132-140 (kl. VII-VIII).

12. SZCZERBIŃSKA-KOSIEL Maria: Poszukiwanie materiałów o ochronie przyrody. *Por. Bibl.* 1988 nr 5 s. 21-22 (kl. IV szk. podst.).

13. WAWRZYŃIAK-WRZESIŃSKA Jolanta: Poszukiwanie materiałów o ochronie przyrody. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 36-37 (kl. VIII).

14. WÓJCIK Teresa: Ochrona naturalnego środowiska człowieka. W: *Lekcje biblioteczne dla dzieci i młodzieży.* Szczecin 1974 s. 127-132 (kl. VIII).

A p e l e

1. PODNIESIŃSKA Barbara: Nie zabijajcie ziemi. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 24-25 (kl. IV-VIII).

2. PODNIESIŃSKA Barbara: Żyjmy z przyrodą w zgodzie. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 20-22 (kl. I-III).

3. SUPRONOWICZ Iwona, LEKSOWSKA Lidia: „By ziemia pozostawała piękna i zasobna”. *Por. Bibl.* 1993 nr 4 s. 22-25 (temat: ochrona naturalnego środowiska człowieka).

Inszenizacje

1. GAWLICZ Bożena: Sąd nad ropuchą. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 15.

2. GRYMBOWSKA Lilianna: Gawędy o zwierzętach. Świat zwierząt w czasopismach i książkach. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 13-14 (dla kl. IV — na otwarcie wystawy książek i czasopism).

3. PACUSZKA Jadwiga: Las. Inszenizacja w teatrze lalek. *Por. Bibl.* 1985 nr 4 s. 117-122.

4. SOJKA Elżbieta, SZAKAJŁO Helena: Eko-kapturek. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 18-19 (dla klas młodszych).

Montaże

1. GRZESIK Małgorzata: Mur. Montaż sceniczny. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 3 s. 12-13.

2. JACHIMCZAK Barbara: Jest jedna jak słońce: ziemia. Cz. 1. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 8-10. Cz. 2. Bo wolność to wśród mądrych ludzi żyć: człowiek. *Tamże* s. 10-13 (montaż poetycko-muzyczny dla szkoły średniej).

3. PARISZ Małgorzata: Nie ścinać choinek — przestroga kl. I^a. *Życie Szk.* 1992 nr 8 s. 492-494.

4. PODNIESIŃSKA Barbara: Ekologiczne zagrożenie środowiska. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 16-17 (ekoexpress — montaż).

Poranki i wieczory literackie

1. PAWLICKA Bogusława: Scenariusz imprezy poświęconej ochronie środowiska. W: *Formy pracy bibliotek szkolnych. Wybór i oprac.* M. Pietryka, E. Pliszka. Słupsk 1995 s. 67-71.

2. CZARKOWSKA Joanna: „Ziemia jest jedna”. Scenariusz wieczoru literackiego poświęconego ochronie środowiska naturalnego. *Pomag. sobie w pr.* 1976 nr 3/4 s. 61-64.

Konkursy czytelnicze

1. DMOWSKA Wanda, MILER Maria, PODNIESIŃSKA Barbara, GRABIAS Ewa: Ziemia jest naszym domem. Konkurs ekologiczny dla uczniów szkół ponadpodstawowych. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 26-27.

2. DUDO Anna, BERK Bożena: Czy znasz zwierzęta chronione w Polsce. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 32-33.

3. BUCHCIC Elżbieta: Ekologia — nauka modna czy potrzeba chwili. Zgaduj zgadula. *Por. Bibl.* 1995 nr 4 s. 32-34.

4. LORYCH Janina: Turniej wiedzy ekologicznej. *Bibl. w Szk.* 1995 nr 1/2 s. 31 (dla klas VI-VII, VII-VIII).

5. Na ile jesteś zielony? *Guliwer* 1993 nr 5 s. 46-49 (quiz ekologiczny — przedruk z książki: Debbie SILVER, Bernadette VALLEY: Jak ocalić planetę — vademecum dla młodzieży).

6. POPIEL Irmina, RUSIŃSKA Halina: Poznajemy świat zwierząt. Konkurs czytelniczy dla kl. IV szk. podst. *Por. Bibl.* 1991 nr 11/12 s. 38-41.

7. ZYMLER-HANSOWA Zofia: Chrońmy przyrodę. Konkurs zimowy. *Por. Bibl.* 1964 nr 1/2 s. 57-58.

Wystawy

1. MAKUCH Grażyna: Zielona trawa, niebieska woda, czyste powietrze, ziemia jest naszym domem. Scenariusz wystawy. *Por. Bibl.* 1995 nr 5 s. 24-25.

O bibliotekach francuskich słów kilka

W czasie stażu dla pracowników administracji publicznej w zakresie zarządzania kulturą, który odbył się w grudniu 1995 r., miałem możliwość zapoznać się z funkcjonowaniem bibliotek w niektórych miastach Francji. Ze względu na różnorodną, obszerną tematykę stażu oraz zainteresowania zawodowe pozostałych uczestników (byłem jedynym bibliotekarzem w grupie), czasu poświęconego na zwiedzanie bibliotek było niewiele. Znalazłem jednak okazję do zapoznania się z metodami pracy francuskich bibliotek, z ich działalnością.

Obejrzeliśmy Bibliotekę Miejską Miasta Grenoble, Dom Książki, Obrazu i Dźwięku Miasta Villeurbanne oraz Bibliotekę Miejską Miasta Lyonu.

Mediateki

Ze względu na różnorodny charakter przechowywanych zbiorów biblioteki w większych miastach mają postać mediatek. Dotyczy to wszystkich wymienionych przeze mnie placówek. Są to instytucje podzielone na kilka działów, w zależności od nośników, na jakich przechowywana jest treść dokumentów stanowiących zbiory danego działu. Typowa mediateka dzieli się na:

● bibliotekę — dział gromadzący dokumenty wydane drukiem,

● audiotekę — dział gromadzący dokumenty audiowizualne (to właściwie nic innego jak nasze wypożyczalnie kaset wideo),

● płytotekę — dział gromadzący płyty (w większości kompaktowe) i kasyety magnetofonowe (francuska nazwa *disquothèque* może być myląca),

● logitekę — dział gromadzący programy komputerowe,

● artotekę — dział gromadzący dzieła sztuki — obrazy, fotografie artystyczne, rzeźby itp.

Często spotyka się we Francji bibliobusy rozwożące książki i płyty do internatów, domów dziecka, mniejszych miejscowości. W miastach, nawet w ruchliwych miejscach, mają one własne przystanki, na których zatrzymują się na jakiś czas w określone dni tygodnia.

Warunki korzystania z mediateki we Francji omówię na przykładzie Biblioteki Miejskiej Miasta Grenoble.

Książki i dokumenty dźwiękowe udostępniane są zazwyczaj — podobnie jak w Polsce — bezpłatnie, jeśli nie liczyć rocznego, taniego abonamentu. Co do niego — jest wiele możliwości skorzystania z ulgi. Młodzież, bezrobotni, osoby powyżej 65 roku życia mają abonament bezpłatny.

Inny niż w Polsce jest sposób udostępniania kaset wideo: opłaca się miesięczny lub trymestralny abonament (30 FF na miesiąc). Kasetę można wypożyczyć na okres tygodnia.

Podobnie przedstawia się sprawa udostępniania programów komputerowych. Po opłaceniu abonamentu w wysokości 120 FF na trymestr, można wypożyczać programy na okres 3 tygodni. Wypożyczone programy można kopiować na własny komputer, pod warunkiem, że jest to technicznie możliwe. Większość programów udostępniana jest na dyskach CD-ROM, na których dane są odpowiednio zabezpieczone przed skopiowaniem.

W artotece wypożyczyć można również dzieła sztuki. Korzystają z tego głównie instytucje i prywatne firmy. Warunkiem wypożyczenia obrazu jest jego udostępnienie w miejscu publicznym. Dzięki temu

artyści mają dużą możliwość zaprezentowania publiczności swych dzieł.

Wykupienie abonamentu w jednej bibliotece upoważnia do korzystania z bibliotek całej sieci miejskiej, łącznie z biblioteką muzealną i biblioteką konserwatorium muzycznego. Jednorazowo można wypożyczyć 15 dokumentów, bez względu na to, czy są to książki, kasety czy płyty kompaktowe. Odnosi się to — niestety — do całej sieci miejskiej. Wszystkie biblioteki połączone są siecią komputerową i każde wypożyczenie jest w niej rejestrowane.

Jeśli ktoś ma w domu komputer podłączony modemem do sieci miejskiej, może bez wychodzenia z domu zarezerwować sobie książkę czy kasety, nie wspominając już o przeszukiwaniu katalogów wszystkich bibliotek.

W Grenoble biblioteki mają podobne problemy do polskich — nie wszystkie dane o zbiorach wprowadzone są do pamięci komputera.

Charakterystyczną cechą francuskich bibliotek jest czas otwarcia — zazwyczaj czynne są one tylko w godzinach popołudniowych (najczęściej od 13⁰⁰ do 18⁰⁰). W godzinach rannych często organizują dla młodzieży zajęcia kulturalne. Są to najczęściej spotkania z pisarzami, bibliotekarzami czy teatralne adaptacje utworów literackich.

Bogata jest również działalność wydawnicza bibliotek. W każdej z nich można otrzymać немало kolorowych folderów na temat zbiorów biblioteki czy jej działalności kulturalnej, zestawienia bibliograficzne na różne tematy, czasopisma wydawane przez biblioteki.

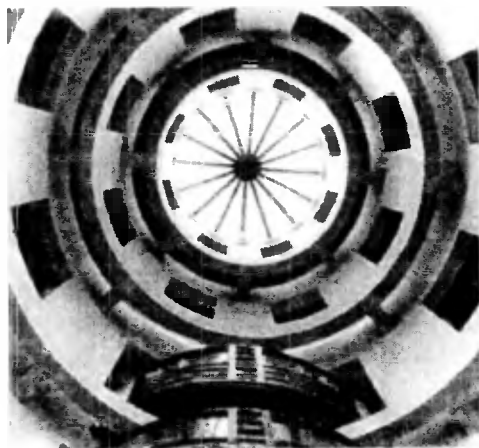
Biblioteka w Villeurbanne — przykład współczesnego dzieła sztuki architektonicznej

Polityka kulturalna Francji kładzie duży nacisk na rozpowszechnianie kultury w tzw. trudnych dzielnicach. Mowa tu o przedmieściach większych miast czy o miastach z aglomeracji, stanowiących często „sypialnie” dla osób zatrudnionych w większych zakładach przemysłowych. Typową „trudną dzielnicą” nazwać można Villeurbanne — miasto wchodzące w skład aglomeracji Lyonu.

O budowie biblioteki w Villeurbanne zdecydowano w końcu lat 70. Wykonania

budynku podjął się znany architekt Mario Botta, wyłoniony w drodze konkursu. Po przedstawieniu swych projektów — dzieło miało „odpowiadać swą konstrukcją epoce i miejscu” — spotkał się ze sprzeciwem niektórych radnych miejskich. Pomimo to w roku 1984 rozpoczął budowę. Inwestycja pochłonęła ogółem 42 mln FF, sfinansowana została przez środki z budżetu państwa (12,5 mln FF) i miasta Villeurbanne (29,5 mln FF). W roku 1988 ówczesny prezydent, François Mitterrand (znany m.in. z zamiłowania do książek), przeciął uroczystie wstęgę, oddając bibliotekę do użytku.

Biblioteka nosi oficjalnie nazwę Dom Książki, Obrazu i Dźwięku Miasta Villeurbanne. Frontowa część budynku jest prostopadłościanem, tylna ma kształt półcylicyryczny. Najbardziej charakterystycznym elementem jest tzw. świetlna studnia. Okrągła część gmachu pokryta jest szklaną kopułą. Pod nią znajduje się sięgająca do części podziemnej pusta przestrzeń otoczona na każdym piętrze balustradami i „rozszerzająca się” ku dołowi. Wpadające od

„Świetlna studnia” widziana od dołu — główny hall biblioteki

góry promienie słoneczne rozpraszają się w „studni” i wybiegają przez oszkloną część frontową. Po przeciwnej stronie ulicy odbijają się od ustawionych w półkoło metalicznych słupów, „rysując” na chodniku charakterystyczną kratkę, która widoczna jest z daleka. Podobny efekt widać nocą, kiedy budynek jest wewnątrz oświetlony.

Budynek ma pięć pięter, parter i część podziemną. W podziemiu zlokalizowano artotekę i audytorium liczące 100 miejsc.

Na parterze znajduje się portiernia i dział ekspozycji. Pierwsze piętro — to licząca 70 tys. woluminów wypożyczalnia książek. Drugie piętro zajmuje czytelnia, w której można skorzystać z 400 tytułów czasopism, z mikrofilmów, programów komputerowych na CD-ROM-ach czy z kaset wideo udostępnianych za pomocą specjalnych aparatów. III piętro — to mediateka dla dzieci i młodzieży. Czytelnia działu dziecięcego przypomina raczej przedszkole. Najmłodsi czytelnicy mogą tam miło spędzić czas oglądając książki z rysunkami, kasety wideo, czy korzystać z gier komputerowych na CD-ROM-ach na kilku stanowiskach komputerowych. IV piętro zajmują magazyny, wideoteka i płytoteka. Tam też znajduje się biuro dyrekcji. Na V piętrze ulokowano dział opracowania, dział automatyzacji, administrację oraz pokój dla straży przypominający małe mieszkanie.

Powierzchnia użytkowa budynku wynosi 3500 m², z czego 2500 m² jest udostępnione publiczności. Biblioteka (a właściwie mediateka) gromadzi ogółem 200 tys. dokumentów, z czego 80 tys. stanowią książki dla dorosłych, 45 tys. — książki dla dzieci i młodzieży, 19 tys. — płyty kompaktowe, 5 tys. — kasety wideo, 550 — dzieła sztuki.

Spośród 82 tys. mieszkańców Villeurbanne z biblioteki korzysta 23 tys., w tym 8 tys. czytelników aktywnych. Rocznie notuje się ok. 800 tys. wypożyczeń i 500 tys. odwiedzin (dane z roku 1994).

Regionalia — sposób zapisu i rozpowszechniania

W Bibliotece Miejskiej Miasta Lyonu miałem możliwość zapoznania się z automatycznym zapisem publikacji regionalnych, głównie artykułów z czasopism. Specjalny program komputerowy umożliwia dostęp do publikacji lokalnych każdego regionu i eliminuje żmudne szperanie po pozółkłych czasopismach. Jest on połączeniem bazy danych o artykułach z czasopism z programem graficznym pozwalającym na umieszczenie obok opisu zeskanowanego artykułu z czasopisma.

Szereg indeksów (autorski, tytułowy, chronologiczny, rzeczowy i inne) uzupełniają sposoby wyszukiwania za pomocą funkcji logicznych, co eliminuje wieloetapowość wyszukiwania danych. Końcowym efektem wyszukiwania jest nie tylko opis bibliograficzny artykułu, ale również sam artykuł z ilustracjami. Bazy danych z artykułami o tematyce regionalnej zapisywane są na CD-ROM-ach, powielane w zależności od potrzeb i rozprowadzane do innych bibliotek. W przyszłości dyski optyczne z danymi będą umieszczone w specjalnym serwerze i udostępniane poprzez sieć.

Artykuły wprowadzane są do pamięci komputera za pomocą specjalnie skonstruowanego skanera, w którym do rejestracji obrazu służy umieszczony na statywie aparat fotograficzny. Używanie tego typu skanera daje podwójną korzyść: umożliwia utrwalenie obrazu dużych rozmiarów i ogranicza czas naświetlania do ułamka sekundy. Nie wspominał tu nawet o możliwościach dotyczących rozdzielczości obrazu.

Istnieje, rzecz jasna, możliwość wydruków zeskanowanych artykułów. Dzięki temu francuskie biblioteki wydają broszurki zawierające zestawy artykułów na określony temat.

Ten sposób powielania i rozpowszechniania publikacji jest we Francji legalny, pod warunkiem zachowania struktury artykułu takiej jak w czasopiśmie.

Warto zastanowić się nad opracowaniem podobnego programu w Polsce i wdrożeniem go do bibliotek, biorąc pod uwagę trudny dostęp do prasy regionalnej poszczególnych województw i pozostawiające wiele do życzenia sposoby przechowywania oprawnych czasopism, nie wspominając o dużym rozproszeniu informacji. Warto również skorzystać z innych francuskich rozwiązań — położyć nacisk na rozpowszechnianie dokumentów multimedialnych czy wprowadzić bibliobusy w miejsce zlikwidowanych bibliotek.

JACEK DROGOSZ
Wojewódzka i Miejska
Biblioteka Publiczna
w Zamościu

Pamiętaj o prenumeracie!

Dziecko przedszkolne w bibliotece publicznej

Na rozwój osobowości dziecka duży wpływ wywierają książki, dzięki którym poznaje ono otaczającą rzeczywistość, przynosi się w świat fantazji, uczy się odróżniania dobra od zła. W okresie przedszkolnym dziecko przechodzi od etapu oglądania obrazków do samodzielnego poznawania liter, czytania wyrazów i krótkich tekstów. Jest to bardzo ważny moment w życiu każdego dziecka i należy zadbać o to, aby w tym czasie nawiązało właściwy kontakt z książką.

Szczególno znaczenia nabiera książka w oczach dziecka sześciolatniego, dlatego też Oddział dla Dzieci przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Szczytnie dużą troską otacza sześciolatkę. Pragniemy, aby dzieci podejmujące naukę w klasie pierwszej szkoły podstawowej odczuwały potrzebę kontaktu z książką i biblioteką. Głównym celem jest takie przygotowanie dzieci przedszkolnych, aby już od pierwszych dni nauki regularnie odwiedzały bibliotekę.

Nowy rok szkolny rozpoczyna się nawiązaniem współpracy z nauczycielkami grup sześciolatek z poszczególnych przedszkoli. W tym celu odwiedzamy przedszkola, przedstawiamy swoją ofertę i uwzględniając życzenia nauczycielek wspólnie ustalamy plan pracy oraz terminy spotkań.

Na pierwszym spotkaniu witam dzieci z Jasiem — kukielką z przedstawienia *Jaś i Małgosia*. Jaś jest gospodarzem biblioteki, dba o książki i czytelników, zaprasza gości do zwiedzania Oddziału dla Dzieci. Najpierw dzieci wędrują do wypożyczalni, dowiadują się, co można tutaj zrobić, w jaki sposób wybierać książki. Przedszkolaki uczą się korzystania z zakładek, samodzielnego poszukiwania książek, utrzymywania ładu i porządku na półkach. Dowiadują się również, jakie formalności wiążą się z zapisem do biblioteki.

Następnie Jaś zaprasza dzieci do czytelnicy, gdzie dowiadują się o organizowanych tutaj konkursach, grach i zabawach, a przede wszystkim o możliwościach pogłębiania wiedzy za pomocą zgromadzonych książek i czasopism. Dzieci oglądają książki w bardzo dobrym stanie oraz książki zniszczone,

porównują je i mają możliwość wypowiedzenia się na ich temat. Na ogół dzieci wiedzą, jak należy obchodzić się z książkami, aby mogły długo służyć i zawsze pięknie wyglądać. Wszyscy uczestnicy spotkania oglądają wybrane na ten dzień książki i dzielą się uwagami na ich temat. Umawiam się z wychowawczynią każdej grupy, że dzieci w przedszkolu narysują bibliotekę i że przed kolejnym spotkaniem prace będą do niej dostarczone. Na zakończenie dzieci otrzymują kartkę do kolorowania przedstawiającą bajkowego Jasia, na której są napisane godziny otwarcia biblioteki i jej adres.

Kolejne spotkanie rozpoczyna się zwiezieniem wystawy prac dzieci. Największą ich radością jest odnalezienie własnego rysunku na wystawie w bibliotece, co daje im powód do zadowolenia i dumy. Przypomina wiadomości zdobyte na poprzednim spotkaniu, ukazując różnice między biblioteką a księgarnią. Następnie dzieci są zaznajamiane z budową książki. W tym celu spośród przygotowanych książek wybierają te, które różnią się formatem, twardością okładki, objętością itp. — mogą uważnie im się przyjrzeć, dotknąć, a także zajrzeć do środka. Uwagę dzieci przyciągają kolorowe ilustracje i fotografie, a ja staram się zaciekawic je także tekstem. Zwracam uwagę na kartę tytułową przedstawiającą nazwisko autora, ilustratora i oczywiście tytuł książki.

Wybieram do tego książki popularne, takie, z którymi większość dzieci już się zetknęła, także nazwiska autora i ilustratora nie są im obce. Dzieci, które umieją już czytać, mają okazję do zaprezentowania swych umiejętności, co stanowi zachętę dla innych dzieci do nauki czytania. W dalszej kolejności wszystkie słuchają bajki *Jaś i Małgosia*, a potem zajmują miejsca przy stolikach i każde z nich koloruje jeden obrazek. Następnie ustalamy kolejność zdażeń, składamy i zszywamy książeczkę. Przy każdym sześciuosobowym stoliku powstaje jedna książeczka. Wykonanie tego zadania daje dzieciom dużą satysfakcję, pozwala zrozumieć, ile pracy trzeba włożyć, aby ją stworzyć, oraz motywuje dzieci do szanowania książek.

Następne spotkanie było okazją do poznania, co to jest treść książki i kto może być jej bohaterem. Dzieci miały sposobność do opowiadania treści ulubionych książek i przedstawiania ich bohaterów. Dużo radości sprawiało dzieciom rozwiązywanie zagadek, które polegało na tym, że słuchały fragmentów znanych bajek, odgadywały ich bohaterów i odnajdowały odpowiednie kukielki lub sylwety. Czasem wybieraliśmy (po rozmowie z nauczycielką) trudniejszą wersję, która wymagała od jednego dziecka przedstawienia ruchem charakterystycznych cech wybranego bohatera, a od pozostałych dzieci — odgadnięcia, kto to jest.

Kolejne spotkanie zostało poświęcone ilustracjom w książkach dla dzieci, ponieważ poprzez ilustracje najskuteczniej odbywa się rozbudzanie zainteresowania tekstem. Dzieci dowiedziały się, co to jest ilustracja i w jakim celu umieszcza się ją w książce. Następnie oglądały ilustracje Szancera, Grabiańskiego, Patience, Disneya, poznawały rodzaje ilustracji i ich cechy charakterystyczne. Wspólnie wyróżniliśmy styl baśniowy, humorystyczny i realistyczny. Dzieci mogły ręką w powietrzu „narysować” ilustracje do ulubionej sceny z bajki lub ciekawego wydarzenia. Pod koniec spotkania chętne przedszkolaki mogły uczestniczyć w konkursie „Kto odgadnie?” Zadaniem dzieci było dobranie ilustracji do znanych bajek, odnalezienie wśród książek tych, których dotyczyły ilustracje. Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem dzieci

i wzbudzał sporo emocji. Największym wydarzeniem było dla dzieci spotkanie z teatrykiem kukielkowym. Przedstawienie przygotowali uczniowie klasy III Szkoły Podstawowej nr 2 pod kierunkiem wychowawczynie klasy i moim. Przedszkolaki pocztą otrzymały zaproszenie na „spektakl” i podekscytowane przybyły w wyznaczonym dniu. Przy wejściu otrzymywały bilety, zajmowały przygotowane miejsca i w skupieniu czekały na rozpoczęcie przedstawienia. Teatrzyk „Plastuś” wystawił sztukę *Przygody Plastusia* według Marii Kownackiej, a mali widzowie z uwagą śledzili losy bohaterów, przeżywali wraz z nimi radości i smutki, wspólnie podejmowali decyzje, oceniali ich postępowanie. Młodzi aktorzy odczuwali ogromną radość z tego, że mogli sprawić przyjemność innym, że wywołali uśmiech na twarzach młodszych kolegów.

Sześciolatki z przedszkola nr 1 także zapragnęły wystąpić w bibliotece i pod kierunkiem wychowawczynie przygotowały przedstawienie pod tytułem *Czerwony Kapturek*. W bibliotece została przygotowana scenografia, a w przedszkolu dzieci nauczyły się ról. Podobnie jak poprzednio dzieci kupowały „w kasie” bilety, szukały swoich miejsc i zaciekawione czekały na rozpoczęcie przedstawienia. Dostarczyło ono wszystkim niezapomnianych wrażeń. Młodzi aktorzy byli bardzo dumni, zwłaszcza że przedstawienie udało się znakomicie i podobalo się wszystkim widzom.

Dzieci biorące udział w przedstawieniu „Czerwony Kapturek”

Kolejną przygodą było zapoznanie z czasopiśmem dziecięcym. Najpierw dzieci dowiedziały się, w jaki sposób przekazywano informacje w dawnych czasach i jak odbywa się to obecnie. Dzieci miały okazję do obejrzenia czasopism czytanych przez ich rodziców i starsze rodzeństwo, a także wydawanych współcześnie. Kiedy dowiedziały się, jak zbudowane jest czasopismo, jaka jest różnica między nim a książką, rozpoczęliśmy zabawę w redagowanie. Sześcioletki recytowały wiersze lub opowiadały bajki, a następnie „ilustrowały” palcem w powietrzu wybrane teksty. Wiele radości sprawiało także układanie i odgadywanie zagadek oraz oglądanie czasopism znajdujących się w czytelni dla dzieci.

Ostatnie spotkanie z tego cyklu odbyło się w pobliżu biblioteki na placu o asfaltowej nawierzchni. Przed przybyciem dzieci teren został oznaczony i właściwie przygotowany, tak więc spotkanie mogło przebiegać w bezpieczny sposób. Przedszkolaki miały okazję do powtórzenia wiadomości zdobytych podczas poprzednich spotkań, podzielenia się wrażeniami i zaprezentowania swoich zdolności plastycznych — kolo-

rową kredą rysowały na asfalcie ulubionych bohaterów i ich przygody.

Cykl wycieczek przedszkolnych do biblioteki publicznej obejmuje osiem spotkań w okresie od października do maja. W tym czasie dzieci poznają bibliotekę i jej księgozbiór, uczą się samodzielnie wybierać książki, dowiadują się, jak należy o nie dbać, jak ważny jest kontakt z nimi, a także poznają formy pracy z czytelnikami stosowane przez bibliotekę. Każde z zajęć jest zaplanowane i starannie przygotowane. Są one pomyślane w taki sposób, aby trwały około 30 minut, dawały dzieciom możliwość wypowiedzenia się i wykazania swoimi umiejętnościami. Spotkanie z teatrykiem rozbudza w dzieciach potrzebę kontaktu z teatrem, wychowuje późniejszego widza teatralnego, a także zachęca do czytania książek, na podstawie których przygotowano przedstawienia. Dzięki książkom dzieci przenoszą się w piękniejszy świat, w którym wszystko może się wydarzyć, w którym zawsze zwycięża dobro i piękno.

Autorka pracuje w Miejskiej
Bibliotece Publicznej w Szczytnie

Jolanta Przybylska

Jak czytelnicy postrzegają zawód bibliotekarza

Na początku 1994 r. przeprowadziłam badania ankietowe w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej Filii Warszawa-Mokotów. Respondentami byli czytelnicy biblioteki, głównie studenci i nauczyciele (43 kobiety i 7 mężczyzn). Zasadniczym celem badań było uzyskanie informacji, jak ankietowani oceniają pracę bibliotekarek i ich postawy wobec czytelników. Przy okazji chciałam zbadać stosunek czytelników do zawodu bibliotekarza.

Badani bardzo pozytywnie ocenili kompetencje zawodowe bibliotekarek i ich zachowania wobec czytelników (wyniki zostały opublikowane w „Bibliotekarzu”¹), mniej pozytywne były natomiast ich wypowiedzi na temat naszego zawodu. Respondenci dostrzegli w nim więcej stron ujemnych niż dodatnich.

¹ J. Przybylska: *Bibliotekarze w opinii czytelników*. „Bibliotekarz” 1995 nr 11 s. 18-22.

Czytelnicy mieli odpowiedzieć na pytanie, czy byłiby zadowoleni, gdyby ich dziecko zostało bibliotekarzem. Do wyboru mieli siedem możliwości: od „zdecydowanie tak” do „zdecydowanie nie”. Oprócz wyboru odpowiedniego wariantu mieli jeszcze krótko uzasadnić swój pogląd (w sumie uczyniło to 30 kobiet i 2 mężczyzn).

Czy byłiby Państwo zadowoleni, gdyby Wasze dziecko zostało bibliotekarzem?

	Liczba odpowiedzi	%
zdecydowanie tak	—	—
tak	6	12
raczej tak	8	16
nie wiem	27	54
chyba nie	5	10
nie	3	6
zdecydowanie nie	1	2
Razem	50	100

Rozkład odpowiedzi na to pytanie był zupełnie inny niż odpowiedzi na pytania dotyczące konkretnej biblioteki i jej pracowniczek. Po raz pierwszy nikt nie odpowiedział „zdecydowanie tak”. Najwięcej było odpowiedzi „nie wiem” — 54%. Dlaczego tak dużo? Jak to wytłumaczyć? Oddajmy najpierw głos czytelnikom.

Motyw, który najczęściej pojawiał się w wypowiedziach respondentów to niskie płace. Pisało o tym 9 osób. „Małe pieniądze” są według ankietowanych największym minusem naszego zawodu.

Mężczyzna z wyższym wykształceniem stwierdził, że raczej byłby zadowolony, gdyby jego dziecko zostało bibliotekarzem, zastrzegł się jednak: „lecz nie za obecne pieniądze”. Podobną opinię wyraziły inne osoby ankietowane: „zawód nie daje dobrego zaplecza materialnego”, „niskie płace”, „zarobki pozostają nędzne”, „za pieniądze otrzymane na etacie bibliotekarza syn z pewnością nie mógłby się utrzymać”.

Na temat innych negatywnych stron naszego zawodu wypowiedziało się 7 osób. Niektóre używały określeń bardzo ogólnych, typu „praca mało interesująca” czy „mało atrakcyjna”. Dwie czytelniczki stwierdziły, że praca jest dość monotonna i chyba nie daje satysfakcji. Te opinie wyrażały respondentki w wieku 21-30 lat. Z kolei dwie panie po trzydziestce (35 i 39 lat, obie nauczycielki studiujące zaocznie) uznały, że wadą zawodu jest pracochłonność. Młodsza z nich stwierdziła krótko: „niskie płace, dużo pracy”, w związku z czym wybrała wariant „chyba nie”.

Wiele respondentek, które dały odpowiedź „nie wiem”, uzasadniając swój wybór pisało: „nie sprzeciwiałabym się”, „nie miałabym nic przeciwko temu”. Były też inne wypowiedzi, których sens sprowadzał się do uszanowania decyzji dziecka: „Jeśli moje dziecko świadomie wybrało taką profesję...”, „...jeśli moje dzieci byłyby zadowolone...”, „Wybór musiałby odpowiadać charakterowi dziecka i jego zainteresowaniom”. Tak odpowiedziało 6 młodych (21-24 lat) studentek ze studiów dziennych, głównie pedagogiki. Z tych wypowiedzi bardziej usatysfakcjonowani byłiby wykładowcy na macierzystym wydziale respondentek (i oczywiście dzieci czytelniczek) niż bibliotekarka pytająca o prestiż swojego zawodu.

Zdarzały się także odpowiedzi nic nie mówiące, np. „Nie zastanawiałam się nad tym”, bądź wskazujące na brak zrozumienia pytania: „...rodzice nie powinni naciskać na dziecko”.

Wśród 10 wypowiedzi pozytywnych 3 były bardzo ogólnikowe: „Zawód tak samo dobry jak inne”, „Mój stosunek do tego zawodu jest pozytywny”, „Moje zainteresowania i przekonania są — za!”

Kilka czytelniczek dokładniej przedstawiło

zalety naszego zawodu.

Oto fragmenty ich opinii: „...praca ciekawa, kontakt z książkami i z ludźmi wzbogaca, daje możliwość rozwoju”, „Kontakt z dużą ilością książek wpływa bardzo pozytywnie na człowieka, jego światopogląd, kulturę, zorientowanie we wszelkich sferach życia”, „Wierzę, że ta praca pozwala na poszerzenie wiadomości, poznawanie rzeczy nowych i nieznanych”, „Praca w bibliotece ma wiele zalet: kontakt z ludźmi, indywidualna organizacja miejsca pracy, kontakt z książką, znajomość rynku wydawniczego...”, „Kontakt z książkami jest rozwijający i dający człowiekowi duże szanse na przemyślenie wielu spraw gubiących się w codzienności”.

Tyle czytelnicy. Jaki komentarz do tych wyników i wypowiedzi może dać bibliotekarz?

Brak odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz mało odpowiedzi „tak” świadczy, że bibliotekarstwo nie jest postrzegane jako zawód atrakcyjny.

Zastanawiające jest, że ponad połowa respondentów (27 osób) wybrała wariant „nie wiem”. Sądzę, iż niektórzy badani rzeczywiście nie mają zdania na temat zawodu bibliotekarza — pisali w uzasadnieniu: „nie zastanawiałam się nad tym”, „nie mam wyrobionego poglądu”. Inna część respondentów widzi plusy i minusy naszego zawodu i wówczas wybór wariantu „nie wiem” wydaje się wyborem przemyślanym. Wreszcie, jak przypuszczam, są i tacy, którzy podkreślili wariant „nie wiem” zamiast „nie”, żeby nie robić przykrości miłym paniom bibliotekarkom.

To, co najbardziej odstrasza respondentów od naszego zawodu, to płace, określane jako niskie czy wręcz nędzne. Wybór zawodu bibliotekarza przez dziecko wiązały się

z lękiem rodziców o jego przyszłość, o możliwość utrzymania siebie i rodziny. Szczególnie, gdy tym dzieckiem jest syn.

Tu nasuwa się wniosek chyba oczywisty: jeśli bibliotekarstwo ma coś znaczyć w dzisiejszej Polsce, jeśli rola książki i informacji zostanie dostrzeżona przez władze, to

musi wzrosnąć status materialny bibliotekarzy.

Oczywiście nie można dać pieniędzy bez wymagań. Reforma bibliotekarstwa — o której mówi się i pisze od lat — powinna iść w kierunku zwiększonych wymagań, które stanowiłyby barierę ochronną przed wchodzeniem do zawodu osób bez kwalifikacji. Wymagania poparte odpowiednim wynagrodzeniem zlikwidowałyby selekcję negatywną, fluktuację kadr.

Obecnie niskie wynagrodzenia odstrasza ją od zawodu mężczyźni, którzy zgodnie z tradycją, muszą utrzymać rodzinę. Innymi słowy — niskie uposażenia utralają feminizację zawodu i wszystkie jej negatywne konsekwencje.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na wypowiedzi dwóch respondentek, które jako władę naszego zawodu wymieniły pracochłonność („trzeba się pracować”). Sąd ten jest o tyle interesujący, że stoi w opozycji do

żywego wciąż w świadomości społecznej stereotypu, że bibliotekarka to pani, która siedzi za biurkiem i może w pracy czytać książki, podczas gdy inni muszą ciężko pracować. Mit ten funkcjonuje i będzie funkcjonował, gdyż jest tworem społeczeństwa, którego znakomita większość nie bywa w bibliotekach. Natomiast panie, które twierdziły, że w bibliotece jest dużo pracy, to nauczycielki studiujące zaocznie, zobligowane do częstego odwiedzania bibliotek, znające pracę bibliotekarek z autopsji.

Dużo pracy i mało pieniędzy to — według czytelników — główne minusy naszego zawodu. Ankietowani dostrzegają też plusy bibliotekarstwa. Dotyczą one sfery duchowej. Zawód stwarza możliwość poszerzania wiedzy, rozwoju kulturalnego. Daje szansę pogłębionej refleksji nad światem i człowiekiem. Pozwala na dystans wobec spraw codziennych.

Na podstawie wypowiedzi respondentów można by nakreślić taki ogólny wizerunek bibliotekarzy: „bibliotekarze to ludzie bardzo czytani i inteligentni, o niezwykłym spokoju wewnętrznym i łagodności”², pracowicie wykonujący monotonne, nieatrakcyjne czynności za bardzo liche wynagrodzenie.

² Cytat z wypowiedzi jednej z respondentek.

ZAPRASZAMY DO KONKURSU

Miejska Biblioteka Publiczna w Bełchatowie III Konkurs Literacki im. Wacława Olszewskiego

Konkurs ma na celu oddanie holdu pamięci Wacława Olszewskiego, popularyzację poezji i inspirowanie do uprawiania twórczości poetyckiej, promowanie Bełchatowa na niwie literackiej.

Udział mogą wziąć osoby powyżej lat 15, niezależnie od miejsca zamieszkania, nie należące do organizacji literatów. Przedmiotem konkursu są wiersze liryczne oraz małe formy poetyckie (fraszki, przysłowia, aforyzmy, epigramaty itp.).

Uczestnictwo wymaga nadesłania 3-5 wierszy lub 5-20 małych form w 4 egz. maszynopisu (lub czytelnego rękopisu), dotychczas nie publikowanych i nie nagradzanych w konkursach, opatrzonych godłem. To samo godło powinno występować na dołączonej kopercie zawierającej kartkę z imieniem i nazwiskiem autora, adresem, numerem telefonu. Termin nadsyłania prac (z dopiskiem „Konkurs Literacki im. W. Olszewskiego”) upływa 30 kwietnia.

Adres: Miejska Biblioteka Publiczna
97-400 Bełchatów, ul. Kościuszki 13, tel. (044) 322-971.

Z żałobnej karty

ANNA TABOR
(1936-1995)

Po roku doświadczeń podjęła studia; wydział filologii polskiej Uniwersytetu Warszawskiego ukończyła w r. 1960. Po dwóch latach pracy w korespondencyjnym liceum ogólnokształcącym została zastępcą dyrektora Liceum Księgarskiego, a w r. 1965 dyrektorem szkoły, jednym z najmłodszych w Warszawie. Do pedagogicznej pasji dołączyła następna — zaangażowanie na rzecz upowszechniania kultury.

Praca w szkole księgarskiej była dla niej wyzwaniem. Nie będąc księgarzem poznawała tradycje zawodu, warsztat pracy. Czuła i rozumiała potrzeby i aspiracje księgarzy, stała się przyjacielem ludzi książki, służyła swym doświadczeniem, podejmowała inicjatywy środowisk związanych ze światem książki i była inspiratorem wspólnych działań.

Skromna, nawet nieśmiała, a jednocześnie dynamiczna intelektualnie, o nieprzeciętnych możliwościach twórczych, cierpliwa i konsekwentna, przez lata, krok po kroku, kształtowała autorski model szkoły. Mało znana, znajdująca się na peryferiach systemu oświatowego, szkoła w ciągu niewielu lat stała się zespołem szkół zawodowych o unikatowych specjalnościach, łączącym Liceum Księgarskie i Policealne Studium Informacji, Archiwistyki, Księgarstwa. Ta szkoła-zespół, jak żadna inna szkoła zawodowa, wyróżniała się wszechstronnymi kontaktami ze wszystkimi środowiskami zawodowymi, dla których przygotowywała absolwentów. Anna Tabor z uporem pokonując przeszkody doprowadziła do pełnej realizacji idei zbudowania kompleksowego, nowoczesnego obiektu dydaktycznego z księgarnią szkoleniową, pracowniami, internatem.

To Jej poszukująca postawa, niepokój intelektualny sprawiły, że warszawska szkoła księgarska stała się centrum prac programowych, inspiratorem trwałych form współdziałania wszystkich szkół księgarskich w kraju ze sobą, z szeroko rozumianym środowiskiem zawodowym, ze szkołą księgarską w Lipsku. Prace programowe Anny Tabor, artykuły, odczyty pedagogiczne tylko częściowo oddają Jej wkład w kształcenie księgarzy, pracowników informacji, archiwistów. Wybrała bowiem taki obszar działalności zawodowej, którego efektów nie można zmierzyć na żadnej skali, w którym najbardziej znaczące jest oddzia-

Annę Tabor, emerytowaną wieloletnią dyrektorkę warszawskiej szkoły księgarskiej, żegnały w listopadowy dzień rzesze przyjaciół — nauczycieli i uczniów, absolwentów, ludzi pióra, wydawców, księgarzy. I sztandar szkolny z prostymi słowami: „W zaszczytnej służbie kultury · nauki · wiedzy”. W tym przesłaniu jest myśl Zmarłej utrwalona na zawsze w tradycji szkoły. Nie tylko w materialnym kształcie na sztandarze, lecz przede wszystkim w swoistym etosie społeczności szkoły księgarskiej, której teraźniejszość i przyszłość były treścią i celem niemal całego życia zawodowego Anny Tabor.

Nauczycielką chciała być od zawsze. Gdy w r. 1954 ukończyła warszawskie liceum pedagogiczne, od razu zaproponowano Jej pracę w tej szkole. Już nie jako uczennica, lecz partner swoich „przedwojennych”, jak podkreślała, nauczycieli pogłębiała motywację do służby nauczycielskiej. Właśnie służby. Źródłem takiego pojmowania zawodu była Jej hierarchia wartości, typowe dla tego pokolenia przekonanie o misji inteligencji, które u progu dojrzałości rodziło pytanie — nie „czym chcę być”, ale „czemu chcę się poświęcić”.

ływanie na innych. I ta właśnie Jej kreatywna rola nauczyciela-wychowawcy, dyrektora-nauczyciela nauczycieli stanowi istotę osiągnięć.

Wykonując to, co przypadło Jej w udziale z racji obowiązków zawodowych, nieustannie dążyła do tego, aby więcej wiedzieć i rozumieć. Doskonaliła kwalifikacje przez studia podyplomowe, uzyskała najwyższy stopień specjalizacji zawodowej. Lecz te rzeczywiste kwalifikacje Nauczyciela-Dyrektora-Wychowawcy zdobywała sama, wsparta głęboko odczuwaną wiarą w człowieka, potrzebą rozumienia innych. Wychodząc z założenia, że uczeń nie jest tworzywem, lecz indywidualnością, której należy pomóc w rozwoju, konsekwentnie budowała system pedagogiczny, który przez lata nauki nie tylko wyposażyłby młodzież w nowoczesną wiedzę i umiejętności pozwalające na perfekcjonizm zawodowy, ale też, a może przede wszystkim, przygotowywał do pełnego udziału w życiu, kształtował prospołeczne postawy, głębokie przekonanie o znaczeniu zawodu dla kultury. Te idee materializowały się na co dzień. Anna Tabor nie brała bowiem pozorów za rzeczywistość. Wykorzystywała wszystkie szanse, aby zapewnić młodzieży stały kontakt z pisarzami, wydawcami, księgarzami, artystami i działaczami kultury. To dzięki Niej tradycja majowych kiermaszy przeniosła się na dalekie Bielany na szkolny dziedziniec, a kiermasze gwiazdkowe są nową tradycją Bielani. Ona też zapoczątkowała tworzenie przez szkołę i uczniów kolekcji „książek z autografem”. Ona wreszcie stwarzała nauczycielom i uczniom warunki do realizacji inicjatyw sprzyjających edukacji plastycznej, uczestnictwu w ruchu muzycznym, turystyce.

W najtrudniejszym okresie broniła jedności systemu wychowawczego przyznając jednocześnie każdemu prawo do własnych poglądów i kryteriów wartości. W skrajnie trudnych sytuacjach ujawniała osobliwą umiejętność wyczuwania tego, co w człowieku najlepsze, budowania na tym, co ludzi łączy. Szkoła miała być miejscem bezpiecznym, a jej przyszłość, pozycja nauczyciela-wychowawcy, godność i rozwój ucznia celem nadrzędnym.

Anna Tabor pełniła wiele funkcji społecznych w strukturach oświatowych, związkowych, w organizacjach środowiskowych. W latach 1976-1984 była radną Stołecznej Rady Narodowej, wiceprzewodniczącą Komisji Kultury. Otrzymała wiele odznaczeń państwowych, m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Lecz najbardziej ceniła sobie Medal Komisji Edukacji Narodowej i odznaczenia branżowe — Złoty Wzorowy Księgarz, Za zasługi dla archiwistyki, Zasłużony Działacz Kultury. Źródłem Jej autorytetu i popularności nie były jednak oficjalne dowody uznania, lecz rzeczywiste dokonania, konsekwencja w przetwarzaniu idei w konkret, Jej wiarygodność. To sprawiało, że pozyskiwała i sojuszników, i wiernych przyjaciół.

Tradycje, które Anna Tabor kształtowała przez 25 lat, wartości, które ważne były dla czasu przyszłego, już stały się czasem teraźniejszym, owocują. A imię Anny Tabor pozostanie nie tylko w aktach i kronikach szkoły, licznych publikacjach, ale i w żywej tradycji szkoły, w serdecznej pamięci nauczycieli, absolwentów, księgarzy.

Barbara RUDECKA-ONICHIMOWSKA

Akademia po raz szósty

Dnia 18 listopada 1995 r. w lokalu Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich w Radomiu odbyła się kolejna edycja imprezy pod nazwą Młodzieżowa Akademia Kultury. Jest to impreza organizowana corocznie dla czytelników w wieku do lat 15, której towarzyszą: konkurs na recenzję książki, spotkanie autorskie z pisarzem, inscenizacja wiersza lub

bajki, konkursy literackie z kasety magnetofonowej i błyskawiczne konkursy czytelnicze.

Tym razem Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Radomiu oraz „Guliwer” — warszawska redakcja czasopisma o książce dla dzieci — zaprosiły Klub Młodych Adeptów Krytyki do udziału w konkursie

na recenzję książki,
która się nie podobała.

Warunki konkursu były następujące:

1. Przypomnij sobie książkę z literatury pięknej (powieść, nowela, opowiadanie), która po prostu nie podobała Ci się.

2. Opisz to, co odpychało Cię od tej książki. Organizatorzy nie podpowiadają, na co należy zwrócić uwagę. Najważniejsze jest Twoje własne odczucie. Może Ci pomóc pytanie: czy mimo wszystko doczytałeś książkę do końca (z jakich powodów), czy też przerwałeś lekturę (w którym miejscu).

3. Recenzja nie może przekroczyć trzech kartek z zeszytu.

4. Pracę, na której nie zapomnisz napisać imienia, nazwiska, wieku, złóż w bibliotece najpóźniej do 15 października 1995 r.

5. Nie ogranicza się ilości prac napisanych przez jednego uczestnika.

Recenzje były oceniane w redakcji „Guliwera” w Warszawie, która nie limitowała swobody wypowiedzi młodych czytelników, lecz liczyła na recenzje jak najbardziej szczerze. Najlepsze prace mają być wkrótce wydrukowane na łamach „Guliwera”.

Na uroczystym spotkaniu finalnym uczestników powitała dyrektor WBP, mgr Danuta Tomczyk, po czym przedstawiła zgromadzonemu rodzicom, nauczycielom i bibliotekarzom tradycje Akademii. Następnie dr Joanna Papuzińska — redaktor naczelny czasopisma „Guliwer”, podsumowała konkurs na recenzję, oceniła prace i wręczyła nagrody. Kolejnym punktem programu było spotkanie z Joanną Papuzińską, jako znaną autorką książek dla dzieci. Po spotkaniu odbyła się część artystyczna, w której wystąpiły dzieci z „Godziny Radości”, tj. z Czytelni i Sali Zabaw WBP, w inscenizacji wiersza Jana Brzechwy *Pchła szachrajka*. Po występie czytelnicy mogli sprawdzić się w znajomości literatury pięknej, biorąc udział w konkursach przygotowanych na kasiecie magnetofonowej przez założycielkę naszej radomskiej Akademii, panią Marię Kosmińską-Wójtowicz. Ona też poprowadziła konkursy. Jury w składzie: instruktor WBP mgr Henryka Kędzierska-Sowa i kierownik Działu Udostępniania i Oświaty WBP — mgr Anna Skubisz oceniało wypowiedzi i wręczało nagrody zwycięzcom. Po konkursach literackich od-

był się teleturniej „Czterech z dziesięciu”. Przygotowała go i poprowadziła dla czytelników młodszych bibliotekarka z „Godziny Radości” — Elżbieta Skiba. Dla wszystkich uczestników imprezy odbył się na zakończenie konkursu błyskawiczny „Co sądzisz o konkursach w bibliotece?” Jako nagrody rozlosowaliśmy 14 maskotek. Wszyscy uczestnicy imprezy otrzymali pamiątkowe karneceki.

Ogółem w konkursie na recenzję wzięło udział 82 czytelników z Radomia i z województwa radomskiego (Gniewoszków — 14 prac, Chlewiska — 9, Parznice-Szkoła — 4). Jak się wyraziła dr Joanna Papuzińska, wykonaliśmy w tym roku 500% normy, ponieważ w I edycji wzięło udział tylko 17 czytelników.

Laureatami konkursu zostali: Anna Otmar-Sztejn — I miejsce, Kalina Przysiężna i Radosław Fogiel II miejsce, Agnieszka Bukalska i Anna Wrzos — III miejsce. Wszyscy laureaci reprezentowali w konkursie WBP. Dr Joanna Papuzińska wręczyła im cenne nagrody książkowe. Oprócz nagród były też pamiątkowe porcelanowe kubki od „Guliwera” dla osób, które zdobyły wyróżnienia w konkursie. Natomiast wszyscy uczestnicy konkursu otrzymali od „Guliwera” pamiątkowe książki bardzo popularnej u nas Małgorzaty Musierowicz i Ludmiły Marjańskiej.

Bibliotekarki i nauczycielki pomagające w przygotowaniach zostały mile zaskoczone przez panią Papuzińską, ponieważ i one otrzymały nagrody w postaci książek z serii „Teoria i krytyka literatury dla dzieci i młodzieży”. Tak więc nie tylko Biblioteka z liczbą uczestników, ale i „Guliwer” z liczbą nagród przekroczył w tym roku 500% normy.

Ale poznajmy wreszcie bohaterów konkursu. Książką, która najbardziej nie podobała się, zostały *Opowieści o pilocie Pirxie* Stanisława Lema (14 głosów). W recenzjach omówiono i uznano za nudne i nieciekawą, a więc NIE POLECANE DO CZYTANIA — 34 książki. Oto powtarzające się tytuły:

A. Fredro — *Zemsta*

M. Konopnicka — *O krasnoludkach i siostrze Marysi*

A. Mickiewicz — *Grażyna*

H. Sienkiewicz — *Latarnik*
H. Sienkiewicz — *W pustyni i w puszczy*
H. Sienkiewicz — *Sachem*
E. Orzeszkowa — *A... B... C...*
B. Prus — *Antek*

M. Wańkowicz — *Szkice spod Monte Cassino* (wyłącznie ze względu na mało ciekawy skrót; jedna z autorek recenzji

zrozumiała szkice dopiero po przeczytaniu książki *Monte Cassino*)

M. Wańkowicz — *Ziele na kraterze*.

Jak widać z powyższego, dzieci potraktowały tak krytycznie swoje lektury szkolne.

ELŻBIETA SKIBA

ZAPRASZAMY DO KONKURSU

„O Laur Jabłoni '96”

XVI Edycja Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego

Konkurs ma na celu promocję twórczości autorów nie należących do związków twórczych. Warunkiem uczestnictwa jest nadesłanie trzech dotychczas nie publikowanych wierszy o dowolnej tematyce, opatrzonej godłem. W załączonej zaklejonej kopercie, także z godłem, należy podać imię i nazwisko, adres, telefon. Organizatorzy są zdania, że „byłoby miło, gdyby choć jeden tekst dotyczył Ziemi Grójeckiej”. Termin nadsyłania prac (z dopiskiem na kopercie „O Laur Jabłoni '96”) upływa 15 maja.

Adres: Centrum Kultury Regionalnej w Grójcu
05-600 Grójec, ul. Pilsudskiego 1, skr. poczt. 71.

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze
Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- bestsellery hurtowni - cykliczna analiza wyników sprzedaży w największych firmach dystrybucyjnych
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słyhać w branży?
- problemy bibliotek

Adres redakcji: 02-916 Warszawa, ul. Okrężna 3

**MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW**

**I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI**

oferujemy prenumeratę

tel. 642 95 53, fax 642 27 69

Jan Lechoń — warszawski poeta (w 40 rocznicę śmierci)

Był najmłodszym poetą z grupy Skamandra. I najbardziej warszawskim z nich. Podkreślając to, Hanna Mortkowicz-Olczakowa napisała:

Tuwima, Wierzyńskiego, Iwaszkiewicza przyniosło tu z innych okolic kraju, ba, nawet z dalekich stron świata, Leszek Serafinowicz [takie było nazwisko Lechonia] stanowił zawsze, nieprzerwanie część warszawskiej rzeczywistości.¹

„Przyniesiony z dalekich stron świata” Jarosław Iwaszkiewicz stwierdził:

Leszek był prawdziwym, nieodrodnym dzieckiem Warszawy, obdarzonym przy tym niezwykłą, błyszczącą inteligencją, rozświetlaną błyskawicami humoru².

Urodził się w Warszawie 13 marca 1899 roku.

Młodość jego upłynęła na Starym Mieście, gdzie ojciec jego objął od roku 1917 posadę kierownika miejskiego schroniska dla starców przy ulicy Przyrynek, tuż obok kościoła Najświętszej Marii Panny³.

W mieście tym Lechoń chodził do szkoły i studiował polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim. Od bardzo wczesnej młodości brał aktywny udział w życiu kulturalnym. Tutaj wydano jego chłopięce zbiory wierszy: *Na złotym polu* (1913) i *Po różnych ścieżkach* (1914). Tutaj także w teatrze Pomarańczarni w roku 1916 wystawiono jego młodzieńczą, jednoaktową sztukę *W pałacu królewskim*.

W czasie polonistycznych studiów należał do komitetu redagującego pismo „Pro Arte et Studio”, w którym zamieszczał swe utwory poetyckie i recenzje teatralne. Był jednym z założycieli warszawskiej kawiarni „Pod Pikadorem” oraz wyróżnianym przez publiczność twórcą jej artystycznych programów. Słonimski tak o tym napisał:

Na Krakowskim w kawiarni w zadymionej sali,

Na estradzie niewielkiej, codziennie

wieczorem

Jacyś młodzi poeci wiersze swe czytali,

I uciszał się nagle tłum „Pod Pikadorem”,

I szumiały Muz skrzydła w małej

kawiarence,

Gdy Lechoń kartkę z wierszem w drżącej trzymał rękę⁴.

A Iwaszkiewicz zaświadczył:

Mówiąc swoje wiersze przeobrażał się zupełnie. Stawał się piękny. A przecież znana była jego brzydota [...]. Do moich najgłębszych przeżyć poetyckich na zawsze należeć będzie wspomnienie tych momentów, kiedy „Lechoń mówił wiersze”⁵.

Był jednym z twórców literackiego miesięcznika „Skamander”, który dał początek czołowej grupie poetów międzywojennego dwudziestolecia, zwanych skamandrytami. Należeli do nich, oprócz Lechonia: Antoni Słonimski, Julian Tuwim, Jarosław Iwaszkiewicz i Kazimierz Wierzyński.

W roku 1920, w tym samym, w którym powstał „Skamander”, ukazał się tomik poezji Lechonia *Karmazynowy poemat*. Przyniósł mu on sławę znakomitego mistrza pióra, a sławę tę wkrótce ugruntował zbiorek *Srebrne i czarne*, wydany w roku 1924. Wprawdzie później, aż do wybuchu wojny, nie wydał już Lechoń żadnego tomiku wierszy, publikował je jednak w czasopismach, w których zamieszczał również recenzje teatralne, felietony i eseje.

Obdarzony ogromnym poczuciem humoru i ciętym językiem, doskonale redagował tygodnik satyryczny „Cyruлик Warszawski”. Potem pracował w redakcji „Pamiętnika Warszawskiego”. W roku 1930 opuścił Warszawę obejmując w Paryżu stanowisko attaché kulturalnego w ambasadzie polskiej. Po niemieckiej inwazji na Francję wyjechał najpierw do Brazylii, a potem do Stanów Zjednoczonych.

¹ Hanna Mortkowicz-Olczakowa: *Bunt wspomnień*. Warszawa PIW 1961 s. 172: *O Janie Lechoni*.

² Jarosław Iwaszkiewicz: *Książka moich wspomnień*. Kraków WL 1957 s. 334: *Lechoń i Tuwim*.

³ Jan Lechoń: *Poezje*. Wyboru dokonał i życiorysem poety poprzedził Marian Toporowski. Warszawa Czytelnik 1957 s. 5.

⁴ Jw. s. 6.

⁵ Jarosław Iwaszkiewicz: *Książka moich wspomnień... jw. s. 343*.

Na emigracji wydał następujące tomy wierszy: *Lutnia po Bekwarku* (Londyn 1942), *Aria z kurantem* (Nowy Jork 1945), *Wiersze zebrane* (Londyn 1954). Zamieszczał również swoje utwory w periodykach emigracyjnych.

Nigdy nie wrócił już do ojczystego kraju i do rodzinnego miasta, które wciąż żyło w jego sercu, myślach i pismach, aż do dnia tragicznej, samobójczej śmierci, popełnionej przed 40 laty, 8 czerwca 1956 roku w Nowym Jorku.

Nie spełniły się pragnienia Lechonia wyrażone w *Piosence*, w której tak zwierzał się Warszawie:

Jak kiedyś zapach bzowych gałązek
Wśród kropli rosy i słońca lśnień
Tak inny z Tobą marzę dziś związek:
Starych Powązek
Głęboki cień⁶.

Słonimski w słowach pełnych rozpaczliwego bólu pisze o samobójczej śmierci Lechonia, zwracając się do zmarłego przyjaciela:

O, jakże mogłeś skokiem szalonym
W new-jorskich ulic runąć kaniony,
Ty, staromiejski — z czterdziestu pięter!
Lotem podniebnym, o, jakżeś mógł
Tak trzasnąć głową w new-jorski bruk,
Jak pięścią gniewną?⁷

Zaprzyjaźniony z Lechoniem Ludwik Hieronim Morstin, analizując przyczyny tragicznej śmierci poety, podkreśla:

Nie chcę snuć żadnych przypuszczeń, które mogą prowadzić na manowce, obciążać winą ludzi, którzy może żadnej nie ponoszą odpowiedzialności za to nieszczeście. Jedno jest pewne, że Lechoń tęsknił do kraju straszliwie.

Poetyckim dowodem na to, według Morstina, może być wiersz *Aria z kurantem*, którego „każda zgłoska płacze szlochom nieukojonej tęsknoty za utraconym szczęściem w ukochanej ojczyźnie”:

Smutek taki mnie chwycił, że zda się,
az skomli
Ani przed kim się żalić, kto wie, kiedy minie.
Gdybyż to można było usiąść przy kominie
I czytać sobie stare wiersze Syrokomli!
I marzyć, jakbyś pocztą wędrował
podróżną,
O owych lasach, rzekach, tych dworach,
tym zdroju,
I myśleć, że są wszyscy w przyległym
pokoju,

⁶ Jan Lechoń: *Poezje...* jw. s. 126: *Piosenka*.

⁷ Antoni Słonimski: *Rozmowa z gwiazdą. Poezje 1916–1961*. Warszawa PIW 1961 s. 191: *Jan Lechoń*.

Od których ciągle listów wyglądasz na
próżno.

Cóż znajdę, jeśli wyjdę takiego wieczoru,
Tu wszyscy przecież obcy i każdy
gdzieś śpieszy.

Ach, żadna mnie muzyka dzisiaj
nie pocieszy,
Chyba „Aria z kurantem” ze „Strasznego
dworu”⁸.

O tym, jak bardzo było Lechoniowi ciężko wśród obcych na obcej ziemi i jak niemożliwa była dla niego myśl powrotu do ojczyzny zniewolonej przez komunistyczny system totalitarny, świadczą notatki jego *Dziennika*, prowadzonego od sierpnia 1949 do 30 maja 1956 roku. Oto niektóre z ostatnich refleksji i zwierzeń poety:

— 17 kwietnia

W kraju kajanie się, plucie na Stalina, wezwanie do wolności, hold dla Wandurskiego, Standego, Jasińskiego [...]. I z tym wszystkim ma się wrazenie, że to nie żadna jaskółka wolności, tylko ponury nocny ptak niewoli wzniósł się nad Warszawą. Nikt nie mówi o tym, co czuje, jak myśli, tylko przymierza się do Lenina, jak niegdyś do Stalina.

— 24 maja

Bardzo, bardzo zły dzień. Nic nie mogłem zrobić. Próbowałem wiersza bez żadnego skutku.

— 27 maja

Modłę się, modłę się z całej duszy, z całej nieszcześliwej mej duszy.

— 29 maja

Stęp bardzo twardego smutku we mnie. I ledwo, że mogę iść między ludzi, uśmiechać się i mówić, co trzeba powiedzieć, gdy chciałoby się zawołać o tym, co teraz jest we mnie⁹.

Wizja rodzinnej Warszawy, miasta tak bardzo bliskiego Lechoniowi, że napisał o nim:

I za żadne bogactwa i rozkosze ziemi,
Za spełnione marzenia i pałace w chmurach
Nie dałbym tego szczęścia, zem mieszkał
w Twych murach¹⁰

na zawsze pozostała w nieśmiertelnych wierszach tego warszawskiego poety. Dźwięczy w nich echo rymów Or-Ota, wracają wspomnienia dzieciennego pokoju, z którego Lechoń wyszedł „przed chwilką”, jawi się „Stara Warszawa”, gdzie tak niedawno „z Stasiem Balińskim, obaj siedmioletni, śpiewali

⁸ Ludwik Hieronim Morstin: *Spotkania z ludźmi*. Kraków WL 1957 s. 249, 250: *Jan Lechoń*.

⁹ Jan Lechoń: *Dziennik*. „Przekrój” 1989 nr 2289 (23 IV) s. 10, 11.

¹⁰ Jan Lechoń: *Poezje...* jw. s. 69: *Pieśń o Stefanie Starzyńskim*.

w chórze dzieci piosenkę Moniuszki”¹¹.
A na wspomnienia te nakładają się obrazy
wojennej, walczącej i zburzonej stolicy, któ-
rej poeta już nie znał, ale której rany
dotkliwie odczuwał:

Oto dach potrzaskany od Świętego Jana
I mury Zamku w gruzach i stropy paradne.
A Zygmunt trzyma w ręku miecz i krzyż
bezwładne¹².

Napisał to w *Pieśni o Stefanie Starzyńskim*,
poświęconej wielkiemu prezydentowi stoli-
cy, którego tak uwiecznił:

Kto jest ten mały człowiek, co w ognistym
deszczu
Śród murów, co się wałą, jako posąg stoi?
O to imię tragicznej zapytaj się Muzy!
To on te domy wznosił, co padają w gruzy.
Posągi roztrzaskane i — któż by je zliczył?
Te ulice w płomieniach — to on je wytyczył.
I on, gdy miasto było pochodnią czerwoną,
Powiedział: „Nie ustąpię. Niech te domy
płoną,

Niech dumne moje dzieła na proch się
rozpęknią!
I cóż, że z marzeń moich wszystkich rośnie
cmentarz?

Ale ty, co tu przyjdiesz kiedyś,
zapamiętasz,
Że jest coś piękniejszego niżli murów
piękno”¹³.

Unieśmiertelnił również bohaterskiego
prezydenta Warszawy w wierszu *Matejko*,
w którym kazał temu malarzowi dziejów
Polski stworzyć nowe historyczne płótno:
„Starzyńskiego na murach Warszawy”¹⁴.

Miewał Lechoń okresy „niemocy twór-
czej”, o których Morstin napisał:

Życzylbym literaturze polskiej, by miała jak
najwięcej poetów obdarzonych taką niemocą,
która pozwoliłaby im na stworzenie tylu przepię-
knych wierszy¹⁵.

Do tych najbardziej urokliwych należą
poświęcone Warszawie serdeczne wiersze
tego warszawskiego poety.

¹¹ Jan Lechoń: *Poezje...* jw. s. 115: *Stara War-
szawa*.

¹² Jan Lechoń: *Poezje...* jw. s. 69: *Pieśń o Stefanie
Starzyńskim*.

¹³ Jw. s. 70.

¹⁴ Jan Lechoń: *Poezje...* jw. s. 118: *Matejko*.

¹⁵ Ludwik Hieronim Morstin: *Spotkania z lu-
dźmi...* jw. s. 248: Jan Lechoń.

Kornel Filipowicz

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

Kornel Filipowicz — powieściopisarz
i nowelista, urodził się 27 października 1913
r. w Tarnopolu, zmarł 28 lutego 1990 r.
w Krakowie. Studiując od r. 1933 biologię
na Uniwersytecie Jagiellońskim, związał się
przed wojną z młodzieżowymi organizac-
jami lewicującymi. Brał udział w kampanii
wrześniowej, po ucieczce z niewoli niemiec-
kiej pracował w kamieniołomach w Za-
gnańsku pod Kielcami, potem znalazł
schronienie w Krakowie. Aresztowany w r.
1944 przeszedł więzienie na Montelupich,
skąd zesłano go do obozów koncentracyj-
nych: Gross-Rosen, potem Oranienburg.

Po wyzwoleniu powrócił do Krakowa,
gdzie kontynuował rozpoczętą przed wojną
pracę literacką. Współpracował z licznymi
czasopismami: „Odrodzenie”, „Dziennik Li-
teracki”, „Życie Literackie”, „Tygodnik Po-
wszechny”, „Odra”. W założonym w r. 1981
„Piśmie” pełnił funkcję zastępcy redaktora
naczelnego. Aktywnie działał w organizac-
jach związkowych pisarzy. W r. 1989 został

pierwszym prezesem Krakowskiego Od-
działu Stowarzyszenia Pisarzy Polskich.

Ciesząc się ogromnym, zasłużonym auto-
rytetem, uhonorowany został wieloma od-
znaczeniami państwowymi i nagrodami li-
terackimi, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi
(1955), Krzyżem Oficerskim Orderu Od-
rodzenia Polski (1963), Nagrodą Ministra
Kultury i Sztuki II stopnia (1965) i I stopnia
(1975), nagrodą literacką miesięcznika „O-
dra” (1973), nagrodą im. Stanisława Vincen-
za (1989).

Zadebiutował w r. 1934 na łamach „Za-
rania Śląskiego” opowiadaniem *Zapalnicz-
ka*. W czasie okupacji pisał wiersze, które
wydawane były w konspiracji. Wojna i oku-
pacja stały się dla pisarza doświadczeniem
najważniejszym, od tej pory wokół nich
obrać się spora część jego twórczości.
Był mistrzem małych form prozatorskich.
Pisząc o drobnych i marginalnych spra-
wach zwykłego (acz o bogatym wnętrzu)
bohatera, kreślił prawdziwe krajobrazy na-

Zestawienie bibliograficzne

szego życia i mówił rzeczy ważne. Pozornie błahy opis walki wędkarza z rybą nieopstrzeżenie odkrywa głęboki, metaforyczny sens. Nie o rybę tu chodzi, lecz o walkę człowieka ze zwątpieniem, słabością i rezygnacją — walkę z losem. Przez drobiazgową analizę psychologiczną Filipowicz odsłania tragiczne przesłanki losu, niejednoznaczność człowieczeństwa, groźbę obojętności moralnej przeciętnych, pozornie niewinnych ludzi. Jego styl cechuje lakoniczność, dyskretne budowanie nastroju i napięcia dramatycznego. Jest autorem scenariuszy teatralnych i współautorem (wraz z Tadeuszem Różewiczem) kilku scenariuszy filmowych, a jego książki przełożone zostały na kilkanaście języków.

TWÓRCZOŚĆ KORNELA FILIPOWICZA

- Mijani [wiersze]. — Kraków : [nakł. autora], 1943
- Krajobraz niewzruszony** : opowiadania. — Warszawa : Czytelnik, 1947
- Nauka o ziemi ojczystej** : powieść. — Warszawa : Czytelnik
- T. 1. **Księżyc nad Nidą**. — 1950
- R e c. BŁAUT Sławomir, *Tygodnik Powszechny* 1951 nr 50 s. 5; GREN Zygmunt, *Życie Literackie* 1951 nr 1 s. 11; KIJOWSKI Andrzej, *Nowa Kultura* 1951 nr 6 s. 4
- T. 2. **Błękitny zeszyt**. — 1955
- R e c. KWIATKOWSKI Jerzy, *Życie Literackie* 1955 nr 44 s. 4
- Profile moich przyjaciół** [opowiadania]. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1954.
- R e c. NATANSON Wojciech, *Twórczość* 1955 nr 2 s. 187-189
- Niepokój młodego serca** [powieść]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie
- T. 1 **Ulica Gołębia**. — 1955
- T. 2 **Jutro znów wojna**. — 1958
- Po burzy** [opowiadania]. — Warszawa : Czytelnik, 1956
- R e c. KWIATKOWSKI Jerzy, *Życie Literackie* 1956 nr 42 s. 9
- Ciemność i światło** [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1959
- R e c. BEREZA Henryk, *Nowa Kultura* 1960 nr 1 s. 2
- Biały ptak** [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1960
- R e c. MACIĄG Włodzimierz, *Twórczość* 1961 nr 3 s. 113-115; ZIELIŃSKI Stanisław, *Nowe Książki* 1961 nr 4 s. 230-233
- Romans prowincjonalny** [powieść]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1960
- R e c. MELOCH Katarzyna, *Nowa Kultura* 1960 nr 44 s. 2; NATANSON Wojciech, *Twórczość* 1960 nr 12 s. 121-123
- Pamiętnik antybohatera** [powieść]. — Warszawa : Czytelnik, 1961
- R e c. LICHANŃSKI Stefan, *Więź* 1962 nr 7 s. 109-116; MACIĄG Włodzimierz, *Twórczość* 1962 nr 4 s. 142-144; NATANSON Wojciech, *Twórczość* 1962 nr 6 s. 117-120
- Światło każdego dnia** [opowiadania]. — Warszawa : Czytelnik, 1962
- R e c. ROSNER-GRAFF Katarzyna, *Nowe Książki* 1963 nr 5 s. 275-276
- Mój przyjaciel i ryby** [opowiadania]. — Warszawa : Czytelnik, 1963
- R e c. MACIĄG Włodzimierz, *Twórczość* 1963 nr 11 s. 84-86; SULIBORSKA Ewa, *Nowe Książki* 1963 nr 20 s. 997-998
- Jeniec i dziewczyna** [powieść]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1963
- Opowiadania wybrane**. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1964
- Ogród pana Nietschke** [powieść]. — Warszawa : Czytelnik, 1965
- Mężczyzna jak dziecko** [powieść]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1967
- R e c. BŁOŃSKI Jan, *Odra* 1967 nr 9 s. 33-36; ŻABICKI Zbigniew, *Miesięcznik Literacki* 1967 nr 9 s. 79-81
- Dziewczyna z lalką czyli o potrzebie smutku i samotności** [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1968
- R e c. TERMER Janusz, *Polonistyka* 1969 nr 6 s. 55-57
- Co jest w człowieku** [opowiadania]. — Warszawa : Czytelnik, 1971
- R e c. FURNAL Irena, *Miesięcznik Literacki* 1971 nr 10 s. 129-131; MACIĄG Włodzimierz, *Nowe Książki* 1971 nr 10 s. 666-667; RODÉ Ewa, *Kultura* 1972 nr 4 s. 9; TERMER Janusz, *Polonistyka* 1972 nr 3 s. 55-59; ZAWORSKA Helena, *Twórczość* 1971 nr 12 s. 113-115
- Śmierć mojego antagonisty** [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1972
- R e c. BUGAJSKI Leszek, *Twórczość* 1973 nr 4 s. 109-111; MATUSZEWSKI Ryszard, *Literatura* 1973 nr 7 s. 5; STAHNKE Ewa, *Miesięcznik Literacki* 1973 nr 7 s. 140-141
- Biały ptak i inne opowiadania**. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1973

Rec. BUGAJSKI Leszek, *Nurt* 1974 nr 4 s. 39-40

Motywy [powieści]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1973

[Zawiera: Romans prowincjonalny ; Pamiętnik antybohatera ; Jeniec i dziewczyna ; Ogród pana Nietschke ; Mężczyzna jak dziecko.]

Rec. BALBUS Stanisław, *Życie Literackie* 1973 nr 33 s. 3-4

Gdy przychodzi silniejszy [opowiadania]. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1974

Rec. BISKUPSKI Krzysztof, *Odra* 1975 nr 9 s. 100-101; BUGAJSKI Leszek, *Twórczość* 1975 nr 6 s. 114-116; NYCZEK Tadeusz, *Miesięcznik Literacki* 1975 nr 6 s. 130-131; WALAS Teresa, *Nowe Książki* 1975 nr 5 s. 10-11

Światło i dźwięk, czyli o niedoskonałości świata [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1975

Rec. BISKUPSKI Krzysztof, *Odra* 1976 nr 7/8 s. 97-99; BUGAJSKI Leszek, *Twórczość* 1976 nr 7 s. 126-128; ŁUKASZEWICZ Michał, *Nowe Książki* 1976 nr 5 s. 61-62; PREJS Marek, *Miesięcznik Literacki* 1976 nr 8 s. 123-124

Kot w mokrej trawie [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1977

Rec. IWASZKIEWICZ Jarosław, *Życie Warszawy* 1977 nr 256 s. 7; SADKOWSKI Waław, *Twórczość* 1977 nr 12 s. 112-113; SOŁTYSIK Marek, *Nowe Książki* 1977 nr 17 s. 26-28; ZAGAJEWSKI Adam, *Znak* 1978 nr 3 s. 444-447

Dzień wielkiej ryby : opowiadania rybaków 1946-1976. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1978

Rec. KURPIEWSKI Lech, *Literatura* 1979 nr 23 s. 4; SOBOLEWSKA Anna, *Tygodnik Kulturalny* 1979 nr 7 s. 16

Zabić jelenia [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1978

Między snem a snem [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1980

Rec. BERNAT Andrzej, *Nowe Książki* 1980 nr 23 s. 14-16; LEWANDOWSKA Agnieszka, *Miesięcznik Literacki* 1981 nr 4 s. 127; TERMER Janusz, *Polonistyka* 1981 nr 4 s. 293-294; ZIELIŃSKI Jan, *Twórczość* 1981 nr 1 s. 116-118

Koncert f-moll i inne opowiadania. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1982

Rec. BUGAJSKI Leszek, *Twórczość* 1983 nr 4 s. 123-125; GOSK Hanna, *Miesięcznik Literacki* 1983 nr 7 s. 139-141; MICHAŁSKI Henryk, *Życie Literackie* 1983 nr 20 s. 10; NOWAKOWSKI Andrzej, *Nowe Książki* 1983 nr 9 s. 78-79

Miejsce i chwila [wybór opowiadań]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1985

Rec. KOWALSKI Marek Arpad, *Tygodnik Kulturalny* 1986 nr 14 s. 12; MAJCHEREK Janusz, *Twórczość* 1986 nr 11/12 s. 190-192; NASIŁOWSKA Anna, *Odra* 1987 nr 7/8 s. 101-102

Krajobraz, który przeżył śmierć [wybór opowiadań]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1986

Rec. JENTYS Maria, *Nowe Książki* 1987 nr 9 s. 7-8; MARZEC Anna, *Miesięcznik Literacki* 1988 nr 7 s. 147-148

Rozmowy na schodach [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1989

Rec. CZACHOWSKA Agnieszka, *Twórczość* 1990 nr 1 s. 111-114

Wszystko, co mieć można [opowiadania]. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1991

Powiedz to słowo [wiersze]. — Poznań : „a5”, 1992

Rec. BALBUS Stanisław, *Dekada Literacka* 1992 nr 19 s. 3, 11; NYCZEK Tadeusz, *Gazeta Włocławek* 1992 nr 105 s. 9; PIESZCZACHOWICZ Jan, *Nowe Książki* 1992 nr 5 s. 14-16; WANTUCH Wiesława, *Kresy* 1993 nr 14 s. 178-180

W rytmie życia. - Poznań : „a5”, 1992

Rec. ŁUKASIEWICZ Jacek, *Odra* 1992 nr 7/8 s. 95

FILMY

Trzy kobiety. Scenariusz: Kornel Filipowicz, Tadeusz Różewicz. Reżyseria: Stanisław Różewicz. Produkcja ZAF „Rytm”. Premiera 1957

Miejsce na ziemi. Scenariusz: Kornel Filipowicz, Tadeusz Różewicz. Reżyseria: Stanisław Różewicz. Produkcja ZRF „Rytm”. Premiera 1960

Głos z tamtego świata. Scenariusz: Tadeusz Różewicz, Kornel Filipowicz. Reżyseria: Stanisław Różewicz. Produkcja: ZRF „Rytm”. Premiera 1962

Piekło i niebo. Scenariusz: Kornel Filipowicz, Tadeusz Różewicz. Reżyseria: Stanisław Różewicz. Produkcja ZRF „Rytm”. Premiera 1966

Szklana kula. Scenariusz: Kornel Filipowicz, Stanisław Różewicz. Reżyseria: Stanisław Różewicz. Produkcja PRF „Zespoły Filmowe”, ZF „Tor”. Premiera 1972

Egzekucja w ZOO. Scenariusz: Kornel Filipowicz, Jan Rutkiewicz. Reżyseria: Jan Rutkiewicz. Produkcja PRF „Zespoły Filmowe”, Zespół „Tor”. Premiera 1976

Romans prowincjonalny. Scenariusz: Kornel Filipowicz. Reżyseria: Krzysztof Wierzbiański. Produkcja PRF, Zespół „Kadr”. Premiera 1977

OPRACOWANIA TWÓRCZOŚCI KORNELA FILIPOWICZA

W książkach:

KUNCEWICZ Piotr: *Agonia i nadzieja. T. 2: Literatura polska od 1939.* — Warszawa : Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, 1993. — S. 267-271 : Kornel Filipowicz

MACIĄG Włodzimierz: *Filipowicz.* — Warszawa : Agencja Autorska i Zjednoczenie Księgarstwa, 1972

MACIĄG Włodzimierz: *Literatura Polski Ludowej 1944-1964.* — Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1974. — S. 387-394 : Kornel Filipowicz

MACIĄG Włodzimierz: *16 pytań: portrety polskich prozaików współczesnych.* — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1961. — S. 245-260 : Pytanie piętnaste : Kornel Filipowicz

MARZEC Anna: *Co jest w człowieku: interpretacje prozy współczesnej.* — Łódź : „Juka”, 1993. — S. 34-44 : Proza Kornela Filipowicza, czyli uporczywe szukanie tego, co jest w człowieku ukryte najgłębiej

NATANSON Wojciech: *Moje przygody literackie.* — Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1972. — S. 189-207 : Kornel Filipowicz

SADKOWSKI Waław: *Penetracje i komentarze : notatnik recenzenta.* — Warszawa : Czytelnik, 1967. — S. 75-87 : Elementy i konstrukcja

STANUCH Stanisław: *Na gorącym uczynku : szkice o literaturze współczesnej.* — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1978. — S. 201-208 : Kornela Filipowicza wadzenie się ze współczesnością

WYKA Kazimierz: *Szkice literackie i artystyczne. T. 2.* — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1956. — S. 48-58: *Wszystkie lata okupacji* [o prozie Kornela Filipowicza]

na łamach czasopism:

BALBUS Stanisław: *Sztuka malej prozy. Pismo* 1981 nr 4 s. 77-91

BISKUPSKI Krzysztof: *Kornel Filipowicz homilia. Kresy* 1995 nr 1 s. 270-275

BUKOWCOWA Zofia: *Uwagi o składni powieści Kornela Filipowicza „Księżyc nad Nidą”.* *Język Polski* 1982 nr 2/3 s. 145-158

CHRZANOWSKI Tadeusz: *Wspomnienie o Kornelu. Dekada Literacka* 1990 nr 4 s. 2

DUTKA Agnieszka: *Co u Pana słyhać? Dekada Literacka* 1992 nr 6 s. 7, 11

HESKA-KWAŚNIEWICZ Krystyna: *„Żyją nawet ci, którzy już pomarli” Tak i Nie* 1986 nr 4 s. 72-76

JELONEK Zbigniew: *O wybranych odmianach gatunkowych prozy Kornela Filipowicza. Pamiętnik Literacki* 1993 nr 3/4 s. 75-96

KATZ HEWETSON Janina: *Kornel Filipowicz — pożegnanie. Kultura [Paryż]* 1990 nr 5 s. 114-117

KATZ HEWETSON Janina: *Pan Kornel. Kultura [Paryż]* 1982 nr 1/2 s. 182-187

KAZIMIERCZYK Barbara: *Świat w kropli powietrza : portrety współczesne. Kierunki* 1975 nr 16 s. 7

MACIEJEWSKA Irena: *O pisarstwie Kornela Filipowicza. Odra* 1973 nr 12 s. 3-7

MIJAS Stanisław: *Problem bohatera i „antybohatera” (lekcja na temat „Pamiętnika antybohatera” K. Filipowicza).* *Polonistyka* 1963 nr 2 s. 37-39

NIĘCICKOWSKI Jerzy: *Samotność motywów : poczet pisarzy trzydziestolecia [Kornel Filipowicz]. Literatura* 1974 nr 21 s. 10

ORSKI Mieczysław: *Żywa obecność czasu. Odra* 1994 nr 3 s. 95-99

OŻÓG Jan Bolesław: *Proza Filipowicza. Nurt* 1983 nr 1 s. 23-24

PAWŁOWSKI Janusz: *„Nie buduję domów ani nie stawiam mostów”.* *Teksty* 1973 nr 4 s. 91-95

PIECZARA Marek: *Trudniejszy akord. Węź* 1974 nr 11 s. 56-62

PILCH Jerzy: *Kornel niepodobny do siebie. Tygodnik Powszechny* 1992 nr 11 s. 10

RÓZEWICZ Jan: *Kornel Filipowicz (wspomnienie o ojcu chrzestnym).* *Odra* 1990 nr 7/8 s. 62-64

RUSZCZAKOWA Hanna: *Wydobywanie wartości wychowawczej z lektury : na przykładzie „Trzeciej jesieni” M. Dąbrows-*

kiej i „Ogrodu pana Nietschke” K. Filipowicza. *Polonistyka* 1970 nr 1 s. 34-36

SKWARNICKI Marek: Popielcowy poranek. *Tygodnik Powszechny* 1990 nr 10 s. 8

SOBOLEWSKA Anna: Kornela Filipowicza proza doświadczeń wewnętrznych. *Odra* 1992 nr 4 s. 35-41

STABRO Stanisław: Dyskrecja epika. *Kultura* 1977 nr 48 s. 3

STABRO Stanisław: Miejsce na ziemi. *Magazyn Kulturalny* 1975 nr 3 s. 20-21

STALA Marian: Tajemnica naszych czasów. *Arka* 1988 nr 24 s. 56

SZCZEPAŃSKI Jan Józef: Kornel. *Tygodnik Powszechny* 1990 nr 10 s. 6

WALAS Teresa: Drobinę świata. *Życie Literackie* 1980 nr 24 s. 5

WALAS Teresa: Kornel Filipowicz czyli realizm metafizyczny. *Tygodnik Powszechny* 1988 nr 45 s. 5

WALAS Teresa: O Kornelu Filipowiczu. Ref. *Dekada Literacka* 1990 nr 1 s. 5

WASZKIEWICZ Helena: Konstrukcja bohatera w twórczości Kornela Filipowicza. *Biuletyn Polonistyczny* 1982 nr 1/2 s. 112-117 [Streszcz. pracy doktorskiej]

WEGNER Jacek: Tragedia zwykłości. *Kultura* 1973 nr 35 s. 3

ZALESKI Krzysztof: Najzwyczajniej w świecie. *Literatura* 1973 nr 25 s. 13

ZDZISŁAWA MIERNIK
Filia PBW Skarżysko-Kam.

Biblioteka Szkoły Podstawowej nr 9 w Gnieźnie

W jednym z numerów „Poradnika Bibliotekarza” znalazłam apel Redakcji o nadsyłanie zdjęć i artykułów przedstawiających pracę bibliotek. Korzystając z tej okazji, jako bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 9 im. Mieszka I w Gnieźnie pragnę również podzielić się skromnymi doświadczeniami.

Sprawne funkcjonowanie biblioteki w nowoczesnej szkole jest w dużej mierze uzależnione od nauczyciela bibliotekarza, jego zaangażowania w pracy, postawy i przygotowania zawodowego. To on jest w swoim środowisku inicjatorem i współorganizatorem postępu pedagogicznego, a od działania biblioteki zależy stopień przygotowania dzieci i młodzieży do umiejętności samodzielnego kształcenia się i korzystania z informacji naukowej.

Mimo powszechnie znanych trudności finansowych, nasza biblioteka stara się pełnić rolę ważnej pracowni dydaktycznej oraz centrum informacji w szkole. Zdobywam na własną rękę środki finansowe — pozyskuję sponsorów, którzy fundują nagrody uczniom biorącym udział w różnych konkursach czytelniczych. Tą drogą zdołałam zgromadzić mnóstwo pocztówek, zaproszeń, komiksów, innych książek, które zostały następnie wykorzystane na kierma-

szach książek, loteriach fantowych, giełdach pocztówkowych. Z uzyskanych funduszy zakupiono lektury do biblioteki, nagrody za czytelnictwo i za pracę Koła oraz artykuły papiernicze. Współpracuję z Zakładami Graficznymi, załatwiam nieodpłatnie papier i folię do okładania książek, klej do drobnych napraw, kolorowe kartony itp.

Ważnym elementem w kontaktach z czytelnikami jest estetyka wnętrza. Dużo zieleni, kolorowe dekoracje, gazetki okolicznościowe, wystawy publikacji książkowych i czasopism, plansze reklamujące książki, zapowiadające imprezy biblioteczne oraz gazetki prezentowane w dwóch oszklonych gablotach na zewnątrz — wszystko to przyciąga dzieci i zachęca do częstego odwiedzania biblioteki.

Poza podstawowymi formami pracy biblioteki, jak m.in. udostępnianie zbiorów wypożyczalni i czytelnicy (kąciak czytelniczy), realizujemy program przysposobienia czytelniczego i informacyjnego. Na pierwszym planie stawiamy pracę pedagogiczną. We wrześniu każdego roku szkolnego tworzę aktyw biblioteczny złożony z łączników klas II-VIII oraz organizuję Koło Miłośników Książki.

Stosujemy różne metody inspiracji czytelniczo w szkole:

„Wieczór bajek”, fragment księgozbioru

— gazetki okolicznościowe, np. poświęcone pisarzom,

— wystawy publikacji dotyczących rocznic literackich,

— wystawy bajek, np. „Moje ulubione bajki”,

— wystawy książek młodzieżowych, np. „Człowiek kochający książki jest bogatszy od innych”,

— ekspozycje książek na tablicy informacyjnej,

— organizowanie współzawodnictwa w czytelnictwie w klasach I, II-III oraz IV-VIII (wybór najaktywniejszych czytelników),

— apele,

— lekcje biblioteczne w klasach I-VIII, m.in. uroczyste pasowanie na czytelników uczniów klas pierwszych,

— wykazy nowości czytelniczych dla nauczycieli.

Za bardzo ważną formę pracy biblioteki uznajemy konkursy: czytelnicze, literackie, plastyczne, recytatorskie, mini-konkursy. Oto niektóre z nich:

— „Moja Szkoła” (konkurs 3-etapowy przygotowany z okazji 25-lecia szkoły:

1. Projektujemy ekslibris dla naszej szkoły,

2. Wspomnienie ze szkolnej ławki,

3. Wiersz o naszej szkole,

— „Zwierzęta moje hobby” (konkurs czytelniczy),

— „Jan Brzechwa — poeta dziecięcej radości” (konkurs czytelniczy — krzyżówka, plastyczny oraz wieczorek literacki z mini-konkuresem),

— „Wielki walentynkowy konkurs” z przedstawieniem pt. *Walentynki we dwoje* (na tekst piosenki-wiersza, na najpiękniejszą karteczkę walentynkową).

Do imprez organizowanych przez bibliotekę, które stały się już tradycją, należą:

— wieczory bajek (w programie: mini-konkursy, wyświetlanie bajek, czytanie, słuchanie z płyt lub kaset),

— spotkania z kołedami (w programie: tradycje Bożego Narodzenia, konkursy świąteczno-zimowe, dla wszystkich uczestników spotkania pamiątki świąteczne wykonane na zajęciach Koła),

— wieczory literackie,

— przedstawienia, inscenizacje (często własnego autorstwa, np. dla klas I pt. *Ptasia biblioteka*).

Biblioteka nasza od wielu lat współpracuje z Miejską Biblioteką Publiczną i jej filiami (nr 2 i nr 6 — biblioteką muzyczną). Dzięki tej współpracy co roku organizują z okazji Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci i Młodzieży oraz Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy wycieczki dla uczniów klas I-III i uczniów klas VIII, w celu zrealizowania tematu z przysposobienia czytelniczego „Zasady korzystania z wybranej biblioteki”. Ponadto uczestniczą wraz z uczniami naszej szkoły w spotkaniach z pisarzami (odbyły się m.in. z Małgorzatą Musierowicz, Marianem Orłoniem, Martą Tomaszewską, Tadeuszem Wyrwą-Krzyżanśkim, Emilią Waśniowską). Członkowie Koła Miłośników Książki brali udział w różnych konkursach organizowanych przez Bibliotekę Publiczną, np. w międzyszkolnym konkursie czytelniczym „Wrzesień 1939 w Wielkopolsce”, w którym nasza szkoła zajęła II miejsce wśród szkół podstawowych.

Organizuję także wycieczki do Zakładów Graficznych w Gnieźnie.

Działalność naszej biblioteki oraz Koła Miłośników Książki jest odnotowywana w kronice biblioteki.

Formy pracy, które tu przedstawiłam, sprawdziły się także w ciągu ostatnich lat. Czytelnictwo utrzymuje się na dobrym poziomie, uczniowie są żywo zainteresowani imprezami czytelniczymi, zawsze jest bardzo liczna grupa uczniów chętnych do pracy w Kole Miłośników Książki.

Na pewno dużo bibliotek szkolnych pracuje tak jak nasza. Niepokoi mnie jednak sprawa łączenia bibliotek. Uważam, że biblioteka szkolna w każdej szkole jest niezbędna. Dobrze zorganizowana, prawidłowo funkcjonująca stanowi dla ucznia i nauczyciela jedną z najważniejszych pracowni w szkole. Jest podstawą do osiągnięcia pełnych efektów nauczania i wychowania.

JULIA PAWLICKA

Doniesienia z Zamościa

Mała ojczyzny

W maju 1995 r. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zamościu, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne „Renesans” oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Okręg Zamość ogłosiły wojewódzki konkurs pod hasłem „Moja mała ojczyzna”, przeznaczony dla dzieci i młodzieży, którym idea małych ojczyzn jest bliska.

Mała ojczyzna to najbliższy świat, w którym żyjemy na co dzień: przyroda, ludzie i tworzona przez nich nieustannie kultura. Może to być najbliższe sąsiedztwo: wieś, miasteczko, gmina, osiedle lub dzielnica wielkomiejska. Mała ojczyzna to przeszłość i tradycja, to teraźniejszość, to przyszłość zarówno najbliższa, jak i ta bardziej odległa.

Celem konkursu było:

- rozbudzenie zainteresowania problemami swojej miejscowości,

- promowanie dorobku kulturalnego i gospodarczego oraz innych walorów swojej miejscowości,

- zaktywizowanie dzieci i młodzieży do badań nad historią najbliższej okolicy,

- stworzenie możliwości pokazania tak pozytywnych, jak i niepokojących zjawisk zachodzących w najbliższym otoczeniu młodzieży,

- popularyzacja regionalizmu wśród całego społeczeństwa naszego województwa.

Konkurs przebiegał na terenie województwa w dwóch etapach.

Na etap wojewódzki napłynęło 117 prac, spośród których jury w składzie: Zofia Piłat — prezes Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego „Renesans”, Elżbieta Gnypp — plastyk oraz Regina Pałczyńska — historyk, oceniło wszystkie prace i — biorąc pod uwagę ich poziom, samodzielność wykonania, szerokość omawianego zagadnienia, dociekliwość i oryginalność, wykorzystanie źródeł, inwencję twórczą autorów i estetykę prac — zaproponowało następujące nagrody i wyróżnienia:

W kategorii: dzieci do lat 11: Grand Prix przyznano Damianowi Pyrzowi ze Szkoły Podstawowej w Rudzie Żurawieckiej, gm. Lubycza Królewska — za niezwykle interesujące spojrzenie na własną ojczyznę oraz za ciekawy materiał faktograficzny poparty własnymi zdjęciami.

Wyróżnienia w tej kategorii otrzymali: Anna Sokolińska i Piotr Klarys z Zamościa oraz Marta Hałasa i Barbara Wójtowicz z Kunek, gm. Susiec.

W kategorii: młodzież szkoły podstawowej 12-15 lat: Grand Prix otrzymały horodlanki: Daria Daruk i Anna Kucharska — za szczególnie bogaty i interesujący album o Horodle.

Wyróżnienia w tej kategorii otrzymali: Joanna Hyz i Agnieszka Psiuk za ciekawie przedstawioną historię i dzień dzisiejszy Aleksandrowa, Katarzyna Karczmarczyk oraz Jolanta Paprocka-Kiełbasa — hafciarka i poetka z Korytkowa Dużego, gm. Biłgoraj za album o swojej małej ojczyźnie — Korytkowie Dużym, Anna Maciocha, Magda Blicharz i Maria Błażyńska — za niezwykle humorystyczne przedstawienie Aleksandrowa, Marta Litwińczuk z Horodla i Anna Kostrubiec z Krynic — za ciekawie przedstawiony materiał faktograficzny i ilustracyjny, Justyna Szymańska i Agnieszka Złomaniec — za interesujący informator turystyczny o Zamościu oraz Katarzyna Jarmusz i Joanna Kucharska — za mini-monografię Zamość 1580-1866.

W kategorii: młodzież szkół średnich: Grand Prix przyznano Barbarze Typek z Woźuczyna, gm. Rachanie za *Przewodnik*

po *Woźuczynie* zawierający wyczerpujący materiał faktograficzny i ilustracyjny.

Wyróżnienia w tej kategorii otrzymali: Joanna Burcon za *Rys historyczny Nielsza* opracowany na podstawie nie tylko dostępnych materiałów drukowanych, ale i źródeł archiwalnych, oraz Eliza Widz za ciekawy *Przewodnik po ziemi gorajskiej*. Poza konkursem wyróżniono pracę Krzysztofa Wrzyszcza *Uchanie w ilustracjach*.

Organizatorzy dali wyraz zadowoleniu z poziomu nadesłanych prac oraz dużego zaangażowania organizatorów szczebla gminnego i opiekunów pilotujących wykonywanie prac. Cieszy fakt wychowywania przez rodziny najmłodszego pokolenia w szacunku i miłości do własnej ojczyzny. Opiekę nad przygotowywaniem wielu prac sprawowali rodzice lub najbliższa rodzina. Autorzy prac starali się pokazać własny punkt widzenia swojej ojczyzny, jej historię, dzień dzisiejszy, przyszłość oraz swoje miejsce w tej rzeczywistości. Sięgnęli nie tylko do dostępnych opracowań drukowanych, ale i do źródeł archiwalnych, dotarli do interesujących ludzi, którzy są chlubą ich miejscowości, przeprowadzili z nimi rozmowy, pokazali ich zastugi.

Uroczyste podsumowanie konkursu wraz z wręczeniem nagród odbyło się 14 grudnia 1995 r. w obecności bibliotekarzy bibliotek publicznych, którzy mieli okazję zapoznać się z nagrodzonymi pracami eksponowanymi na wystawie pokonkursowej. W spotkaniu brała również udział dr Barbara Białkowska z Biblioteki Narodowej zajmująca się problematyką bibliotekarstwa i czytelnictwa dziecięcego, która wygłosiła referat *Biblioteki wobec czytelnictwa dziecięcego w aktualnych warunkach*.

Wojewódzki konkurs na tomik poezji 1995 rozstrzygnięty!

W lipcu 1995 r. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna oraz Wojewódzki Dom Kultury w Zamościu i Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ogłosiły wojewódzki konkurs na tomik poezji 1995. Patronat nad konkursem objął Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Zamościu.

Konkurs adresowany był do poetów na stałe zamieszkałych w województwie zamojskim, zarówno do debiutantów, jak i literatów mających w dorobku publikacje książkowe. Warunkiem uczestnictwa było nadesłanie tomików złożonych z co najmniej 30 utworów w kategorii — debiuty lub z przynajmniej 50 utworów w kategorii — tomik podebiutancki.

Na konkurs napłynęło 58 tomików, w tym 54 w kategorii — debiuty. Komisja konkursowa w składzie: Iwona Smolka — krytyk literacki, dyrektor programów muzyczno-literackich II programu Polskiego Radia, Jan Zdzisław Brudnicki — krytyk literacki, długoletni redaktor „Poezji”, Roman Doktor — pracownik naukowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, po dokładnym zapoznaniu się ze wszystkimi pracami przyznała jednogłośnie nagrodę — w kategorii tomik podebiutancki — dla Andrzeja Józefa Misiury za tomik *Tak blisko*. W kategorii — debiuty — wyróżniono tomiki Aleksandry Kujawskiej, Anny Garbaty, Mariusza Ostaszewskiego oraz Krzysztofa Konopy. Tomiki te jury zaproponowało do druku po wcześniejszym dokonaniu wyboru.

Zarówno jury, jak i organizatorzy z zadowoleniem przyjęli do wiadomości, że konkurs już na starcie cieszył się dużym zainteresowaniem, o czym świadczy liczba uczestników. Wśród nadesłanych tomów można było zauważyć wielość stylów i tradycji poetyckich, do jakich odwoływali się autorzy. O wyrównanym poziomie tomików debiutanckich świadczy trudność wyłonienia najwybitniejszego. Wyróżniono więc cztery zbiory najciekawsze. Zaletą każdego z nich były różne walory artystyczne lub tematyczne. W jednych tomach zwracała uwagę młodzieńcza swada, w innych klasycystyczny ład, jedne były bardziej osobiste a nawet prywatne, inne zmierzały ku większej uniwersalizacji.

Jury z zadowoleniem stwierdziło, że Zamojszczyzna okazała się miejscem poezjotwórczym, a jej tradycja żyje w ludziach wszystkich pokoleń: od emeryckiego do uczniowskiego.

Konkurs na tomik poezji kontynuowany będzie w cyklu dwuletnim.

DANUTA ZWOLIŃSKA

Lekcja biblioteczna w klasie IV

„Świat wokół nas” Układamy ilustrowany słownik ortograficzny

Cele:

poznawczy — korzystanie ze słownika ortograficznego (budowa i zawartość), słownik jako źródło informacji bezpośredniej; układ i budowa haseł; kształcący:

— utrwalenie wiadomości na temat budowy książki (okładka, karta tytułowa, część główna, spis treści);

— kontrola pamięciowego opanowania alfabetu (ćwiczenia);

— porządkowanie wyrazów w kolejności alfabetycznej;

— rozwijanie słownictwa — gromadzenie wyrazów wokół określonego tematu;

— samodzielne wyszukiwanie haseł w słowniku ortograficznym;

— pisownia wyrazów z ó, rz, ch, h wymiennym, pisownia rz po spółgłoskach i wyjątki od tej zasady;

— uzupełnienie tekstu z lukami i samoocena.

Materiały pomocnicze — słowniki ortograficzne, plansza „Budowa książki”, teksty z lukami przygotowane przez nauczyciela.

TOK LEKCJI

● Zapisanie tematu lekcji i określenie zadań: budowa książki, przypomnienie alfabetu.

— Podział klasy na grupy i gromadzenie słownictwa wokół danego tematu (5 grup tematycznych: DOM, ZWIERZĘTA, ROSLINY, SZKOŁA, WAKACJE — po 10 wyrazów).

UWAGA!

Zadaniem grupy jest zebranie 10 słów, sprawdzenie pisowni w słowniku i zapisanie na kartkach, a następnie ułożenie w kolejności alfabetycznej.

— Zapisanie wyrazów na tablicy w uprzednio przygotowanej tabelce, z równoczesnym zapisem w zeszytcie.

UWAGA!

Nauczyciel stara się tak ukierunkować każdą grupę, aby w tabelce znalazły się wyrazy występujące w dyktandzie.

● Rozdanie tekstów dyktanda uczniom.

— Samodzielne uzupełnienie i samoocena pracy.

UWAGA! Kryteria oceny prac:

- 1 błąd — dobry,
- 2 błędy — dostateczny,
- 3 błędy — mierny,
- 4 błędy i więcej — niedostateczny.

● Ćwiczenia utrwalające:

— kształcenie sprawności wyszukiwania haseł

UWAGA!

Grupy otrzymują wyraz — ich zadaniem jest jak najszybsze wyszukanie go w słowniku i zapisanie na tablicy, za co grupa otrzymuje punkt.

Hasła: filizanka, drukarz, bluzka, strażak, lukier, zniżka.

● Omówienie pracy domowej będącej wstępem do następnej lekcji. Uczniowie

mają przygotować kartki ze starannie zapisanymi wyrazami i wykonać ilustracje.

UWAGA! Nauczyciel prezentuje przynajmniej jedną stronę przyszłego słownika.

— Zapisanie polecenia w zeszytach.

Przygotuj dwanaście kartek, na każdej zapisz wyraz (zrób to bardzo starannie). Narysuj ilustrację i ułóż kartki alfabetycznie. Na pierwszej stronie napisz tytuł: Świat wokół nas — ilustrowany słownik ortograficzny.

UWAGA!

Na lekcji następnej klasa dokona wyboru najstaranniej wykonanych prac — najładniejsze kartki z hasłami zostaną połączone w jeden wzorcowy słownik (składający się z 50 wyrazów), który będzie przekazany do biblioteki szkolnej.

Problematyka zawarta w powyższym konspekcie może obejmować jedną lub dwie jednostki lekcyjne, zależnie od sprawności pracy uczniów.

W ramach korelacji przedmiotów uczniowie mogą zostać ocenieni przez nauczyciela plastyki za wykonane ilustracje, a temat lekcji, tabela oraz tekst dyktanda powinny się znaleźć w zeszytcie przedmiotowym do języka polskiego.

TABELKA Z PROPONOWANYM SŁOWNICTWEM

DOM	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	SZKOŁA	WAKACJE
DACH	CHOMIK	BURAK	BIURKO	GÓRY
DRZWI	HIPOPOTAM	CHRZAN	BUDYNEK	ŁÓDKA
KLUCZ	JASKÓŁKA	DRZEWA	DŁUGOPIS	MORZE
KRZESŁO	KOGUT	KORZEŃ	DYŻURNY	PLAŻA
KUCHNIA	KURA	KRZEWY	HAŁAS	PODRÓŻ
ŁÓŻKO	ORZEŁ	PSZENICA	HISTORIA	PRZYRODA
NÓŻ	PSZCZOŁA	RÓŻA	KLASÓWKA	RZECZKA
OGRÓD	WIEWIÓRKA	TULIPANY	KSIĄŻKA	ŚCIEŻKA
SCHODY	WRÓBEL	ŻONKILE	OLÓWEK	WĘDRÓWKA
ŻARÓWKA	ŻÓŁW	ŻYTO	PIÓRO	ŻAR

Był pogodny, kwietniowy poranek. Jola nakarmiła swoje zwierzętko: omika oraz ..lwia. Zamknęła d.wi na kl.cz. Szybko zbiegła ze s.odków i rozejrzała się po ogródku.

Tuż pod da.em domu jask.lki uwily sobie gniazdko, a wr.ble przyglądały się kog.towi i k.rom. D.ewa i k.ewy pokryte były rosą. Kwitły t.lipany i .onkile. P.yroda budziła się ze snu.

Wąską ście.ką prowadzącą ohok .eczki, wzdłuż pól, na których niedługo pojawi się

.yto i p.enica, dziewczynka rozpoczęła swą wędr.wkę do szkoły.

Spieszyła się, gdyż na pierwszej lekcji będzie klas.wka z .istorii. Książki, zeszyty, ol.wki, pi.ra, dl.gopisy .alasowały w jej plecaku. Po dziesięciu minutach Jola stała przed b.dynkiem szkoły.

ROMAN PISKULAK

Nauczyciel bibliotekarz
SP nr 1 w Zagnańsku

„Bezpiecznie na drogach”

Konkurs dla szkół specjalnych

Cel konkursu — poszerzenie wiedzy uczniów w zakresie bezpiecznego poruszania się na drogach.

I. Konkurs dla wszystkich dzieci.

— Prace plastyczne dzieci na temat „Bezpieczna droga do szkoły”.

— Wystawa rysunków w auli.

II. Konkurs dla przedstawicieli klas V-VIII.

— eliminacje wstępne, w których udział biorą całe klasy, (zob. s. 34)

— wyłonienie po 2 uczestników (+1 zawodnik rezerwowego) z każdej klasy.

Konkurs obejmuje 5 konkurencji

1. Czy jesteś spostrzegawczy? (uczniom pokazane zostaną kolejno dwa obrazki — muszą odpowiedzieć na 2 pytania dotyczące każdego z nich:

— jakiego koloru jest czapka misia? (zielona) — pkt. 0-1

— co miś trzyma w ręce? (książki lub zeszyty) — pkt. 0-1

— jakiego koloru farbą maluje chłopiec? (czerwoną) — pkt. 0-1

— ile puszek z farbą jest na rysunku? (cztery) — pkt. 0-1

2. Pytania konkursowe (patrz zestaw pytań) — każdy uczeń wybiera dwa razy po jednym pytaniu — pkt. 0-5 zależnie od stopnia trudności pytania

3. Rozwiązanie krzyżówki z hasłem „Sprawny rower”

4. Pokoloruj znaki, powiedz, co one oznaczają — pkt. za każdy 0-4

5. Zagadki — po dwie, za każdą — pkt. 0-2

III. Ogłoszenie wyników konkursu plastycznego. Rozdanie nagród.

IV. Ogłoszenie wyników konkursu dla klas V-VIII. Rozdanie nagród.

Wykorzystane publikacje: *Ja, rower i przepisy – kodeks rowerzysty, Kaczor Donald uczy znaków drogowych – obrazki do kolorowania*

Zadanie 1

Należy pokolorować przed pokazaniem uczniom.

Zadanie 2

„Bezpiecznie na drogach” Zestaw pytań do konkursu

Każdy uczestnik otrzymuje egzemplarz do domu i oddaje przed konkursem — w nawiasie punktacja.

1. Czy rowerzyście wolno czepiać się innych pojazdów? (0-2)

2. Czy w czasie jazdy rowerzysta może zdejmować obie ręce z kierownicy? (0-2)

3. Czy rowerzyście w czasie jazdy wolno zdejmować nogi z pedałów? (0-2)

4. Czy wolno jeździć rowerem po chodniku? (0-2)

5. Ile lat trzeba skończyć, żeby zdawać egzamin na kartę rowerową? (0-2)

6. Którą stroną jezdni porusza się pieszy poza miastem? (0-2)

7. Czy wolno jeździć bez karty rowerowej (0-2)

8. Jakie jest obowiązkowe wyposażenie roweru? (0-5)

- przynajmniej 1 sprawny hamulec
- lampa ze światłem białym z przodu
- lampa ze światłem czerwonym oraz czerwone światło odbłaskowe z tyłu
- światełka odbłaskowe na kołach

9. Co znaczy zwrot „ustąp pierwszeństwa przejazdu”? (0-4)

10. Jakie znasz znaki poziome? (linie przerywane, ciągle, napisy) (0-3)

11. Jakie znasz znaki pionowe? (zakazu, nakazu, ostrzegawcze, informacyjne) (0-4)

12. Czy wolno wyprzedzać inny pojazd na przejściu dla pieszych? (0-2)

13. Czy wolno jechać rowerem obok innego rowerzysty (parami)? (0-2)

14. Czy wolno zawracać na drodze jednokierunkowej? (0-2)

15. Czy wolno zawracać na drogach o dużym natężeniu ruchu? W tunelach, na mostach i wiaduktach? (0-2)

16. Czy wolno zawracać, gdy na jezdni namalowana jest linia ciągła? (0-2)

17. Czy wolno zawracać, gdy na jezdni namalowana jest linia przerywana? (0-2)

18. Jaki numer telefonu ma policja? (0-2)

19. Jaki numer telefonu ma pogotowie ratunkowe? (0-2)

20. Którą stroną jezdni porusza się rowerzysta? (0-2)

21. Jak, jadąc rowerem, bezpiecznie ominąć przeszkodę? (0-3)

22. Jak, jadąc rowerem, bezpiecznie wyprzedzić innego rowerzystę? (0-3)

23. Jeżeli znak nie stanowi inaczej, kto ma pierwszeństwo na skrzyżowaniu? (0-2)

24. Jak bezpiecznie skręcić w lewo? (0-2)

25. Jak bezpiecznie skręcić w prawo? (0-2)

26. W jakich miejscach nie wolno wyprzedzać? (na wzniesieniach, zakrętach, przejściach dla pieszych, torach, przed skrzyżowaniem) (0-3)

27. Co oznacza światło czerwone na sygnalizatorze świetlnym? (zakaz ruchu) (0-2)

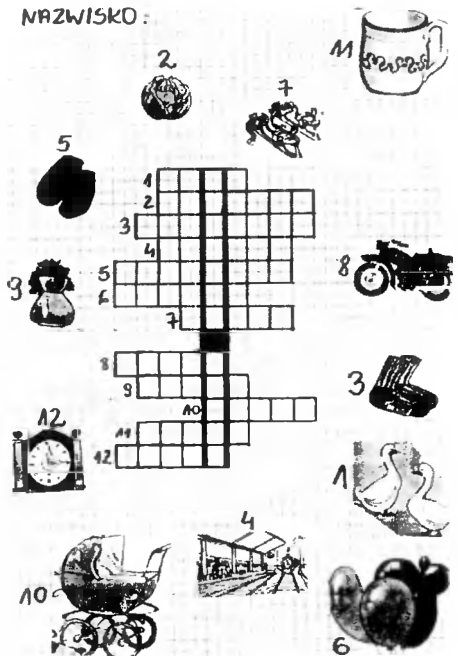
28. Co oznacza światło zielone na sygnalizatorze świetlnym? (zezwoleń na ruch) (0-2)

29. Co oznacza światło żółte na sygnalizatorze świetlnym? (nie wolno wjeżdżać na skrzyżowanie) (0-2)

30. Co rowerzysta powinien mieć na głowie? (0-2)

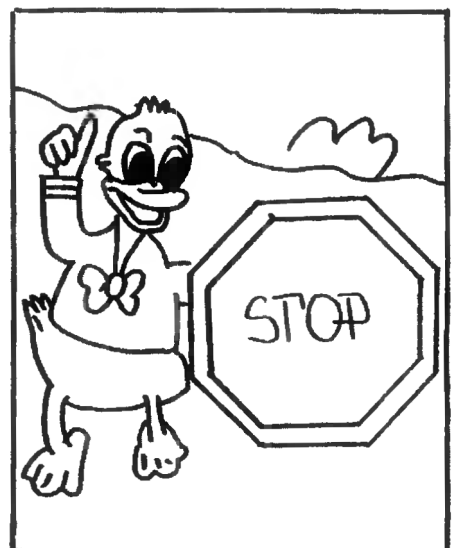
Zadanie 3

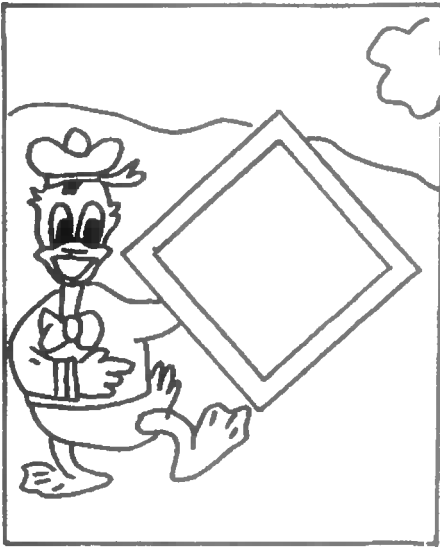
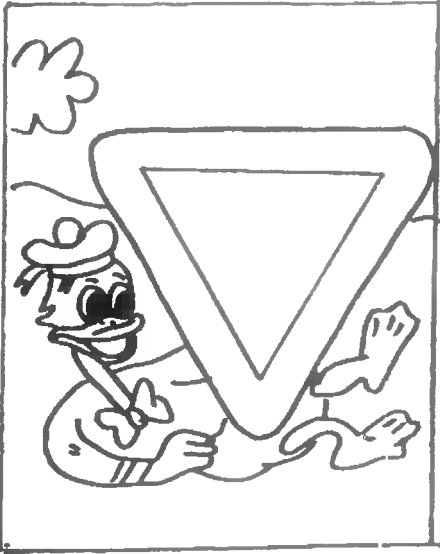
NAZWISKO :

Zadanie 4

Przykładowe znaki

Zadanie 5

ZAGADKI

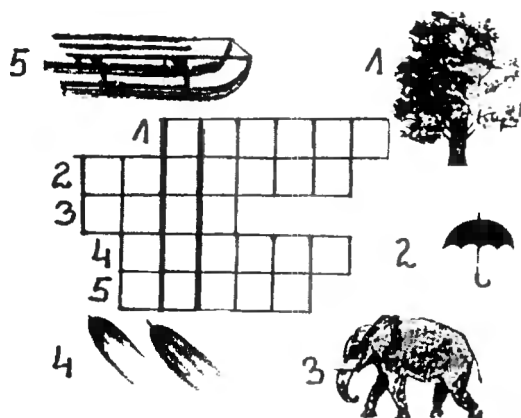
1. Jeden jest błyskawiczny.
Drugi drzwi nam strzeże.
Trzeci — król wybudował,
Ma zamki i wieże.
2. Nie bój się lwa,
choć to groźne zwierzę.
Literę mu dodaj,
zmyjesz w nim talerze.

3. Urwała się z powroza
i przysła do woza.
Pożarła kapustę,
nazywa się ____ .
4. Kwitną koło rzeczki
niebieskie kwiateczki.
Dobłą pamięć mają.
Jak się nazywają?
5. Co buduje każdy ptak,
by chować pisklęta,
a tylko kukułka
o tym nie pamięta?
6. Kupują ją w kiosku
dorośli i dzieci,
żeby się dowiedzieć,
co się dzieje w świecie.
7. Jakie warzywo,
nawet niewielkie,
wyciśnie z oczu
słoną kropelkę?
8. Ma trzy zęby, cztery zęby,
czasem tylko dwa.
Obok noża i łyżki
swoje miejsce ma.
9. Trzymasz mocno za sznurek
tę najdziwniejszą z zabawek.
Gdy wiatr wieje — leci pod chmurę,
a w cichy dzień nie drgnie nawet.
10. Choć podobny jest do wody,
inaczej smakuje.
Mama w nim jesienią
grzybki marynuje.
11. Zielona lub czarna,
białe znaki na niej.
Kiedy machniesz ścierką,
nic z nich nie zostanie.
12. Na prawo drzewo,
drzewo na lewo
przez cały czas,
bo to jest ____ .
13. Kto nocą z kurnika
kurę skradł
i rudym ogonem
zatarł ślad?
14. Mieszka tam, gdzie blisko ludzi.
Za swym panem wszędzie pójdzie.
Umie służyć, łapę poda.
Domu strzeże jak gospodarz.

15. Igła nie do szycia,
lecz kierunek wskaże.
Od dawna takiej
używają marynarze.
16. Gdy ma trzy litery,
mieszka w norze, w lesie.
Gdy czwartą dodacie,
listonosz go niesie.
17. Torebka papierowa,
a na niej znaczek.
Rozerwę ją i słowa
w środku zobaczę.
18. Nie ciasto, nie glina,
a lepiona w dłoniach
może się zamienić w psa,
dom albo konia.
19. Nad czym wzdycha zając:
„Tyle masz spódniczek,
że mogę je schrupać,
ale nie policzę”.
20. Dla uczniów są w szkołach.
Dla podróżnych — na kołach.
A gdy na dworze w nie gramy —
rzucamy na ziemię kamyk.
21. Gniazdko z błota lepi
pod dachu okapem.
Przylatuje z wiosną,
by uciec wraz z latem.
22. Pytanie nietrudne,
to każdy z was przyzna.
Jak się nazywa
twoja Ojczyzna?

„Bezpiecznie na drogach” Eliminacje wstępne

I. Rozwiąż krzyżówkę. Odczytaj wyraz w ramce

II. Co oznaczają te znaki?

1. (zakaz wjazdu)
2. (ustęp pierwszeństwa przejazdu)
3. (stop)
4. (zakaz ruchu w obu kierunkach)
5. (przejście dla pieszych)

Pokolorowane i podpisane znaki wiszą uprzednio przez dłuższy czas na tablicy w bibliotece

III. Odpowiedz na zagadkę.

Dwie z kilku (np. pięciu) podanych.

IV. Na zadane pytanie odpowiedz tak lub nie

1. Czy rowerzyście wolno czepiać się innych pojazdów?
2. Czy w czasie jazdy rowerzysta może zdejmować obie ręce z kierownicy?

3. Czy rowerzyście w czasie jazdy wolno zdejmować nogi z pedałów?

4. Czy wolno jeździć rowerem po chodniku?

5. Czy wolno jeździć bez karty rowerowej?

6. Czy wolno wyprzedzać inny pojazd na przejściu dla pieszych?

7. Czy wolno zawracać na drodze jednokierunkowej?

8. Czy wolno zawracać na moście?

9. Czy wolno zawracać, gdy na jezdni namalowana jest linia ciągła?

10. Czy wolno zawracać, gdy na jezdni namalowana jest linia przerywana?

Imię, nazwisko, klasa

Z twórczości bibliotekarzy

z cyklu *Muzyka słońca*

Żonie

jestes jak spokojna woda
w pocałunku słońca
odbijasz moją twarz

jestes jak błękitne niebo
obsypujesz gwiazdami
moje serce

jestes jak spłoszony ptak
który nocą wpadł
w moje ramiona

z cyklu *Słoneczne sny*

już nie pytaj nie pytaj
dlaczego tyle ciszy
w czerwieni słońca lśni
widzisz kwiat się rozchyła
jak miłość i patrzy w niebo
potem w wietrze
złany deszczem drży

już nie pytaj nie pytaj
już wcale czemu zarasta
próchnem czas
rzeka czyste swe usta
Tobie daje póki śmieci nie zyspią
w jej nurt wtedy czarne w słońcu drżą
jej fale

WIESŁAW JANUSZ MIKULSKI

INFORMACJE • POGŁOSKI • DONOSY • INFORMACJE • POGŁOSKI

PUBLIKACJE

Kultura popularna — literatura — książka — rynek — publikacja Polskiego Towarzystwa Czytelniczego oraz Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach zawierająca zbiór referatów przedstawionych podczas II Forum Czytelniczego, które odbyło się w dniach 2-5 lipca 1995 w Kielcach. Wydawnictwo sponsorowane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Organizacja Narodów Zjednoczonych — zestawienie bibliograficzne 1989-1995 w opracowaniu Anny Porębskiej opublikowała WBP w Kielcach (Dział Informacyjno-Bibliograficzny).

Zasłużeni bibliotekarze Okręgu Gdańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1945-1995 — wydana z okazji 50-lecia działalności Okręgu teka zawierająca 14 biogramów wybitnych postaci w ruchu stowarzyszeniowym. Biogramy przygotował do druku Henryk Jabłoński, publikację sponsorowali: Wydział Kultury, Nauki i Sportu Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku oraz Biblioteka Główna Politechniki Gdańskiej.

Bibliotekarz 1996 nr 1 — artykuły: Michael Smerthurst — „Wspólna praca w Europie” (cele i pola współpracy bibliotek), Jacek Woj-

ciechowski — „Kompleks pustego portfela” (o złudach wiązanych z pobieraniem opłat przez biblioteki), Elżbieta B. Zybort — „Działalność bibliotek publicznych na rzecz specjalnych kategorii użytkowników”, Barbara Sosińska-Kalata — „Reforma programów kształcenia w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej realizowanych w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego”. Ponadto relacje o II Forum SBP poświęconym kształceniu bibliotekarzy dla przyszłości (Jachranka 22-24 X), o III Forum Informacji Naukowej i Technicznej (Jastrzębie Zdrój 30 V-3 VI 95), o międzynarodowych targach technik informacyjnych dla bibliotek „Libtech International '95” (Hatfield k. Londynu 7-8 IX 95), omówienia nowych publikacji, stałe felietony.

Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny WBP Kraków 1995 nr 3/4 wiele uwagi poświęca dyrektorowi WBP w Krakowie, dr. Józefowi Zającowi, w związku z jego przejściem na emeryturę z dniem 1 VII 95 — jest charakterystyka działalności oraz bibliografia publikacji za lata 1967-1994 w opracowaniu Haliny Fleszar. Wśród artykułów: „W zaklętym świecie baśni” Ewy Pajor, „Edukacja kulturalna i organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w MBP w Tarnowie”

Elżbiety Rogozińskiej-Bień i Teresy Wąs, „Z książką zawsze w przymierzu” Jagody Zauchy, „Książka drzeworytowa i drzeworyty w książce” Marka Glogiera, „O poezji Jana Rybowicza w 5. rocznicę śmierci” Zofii Rogowskiej. Poza tym kalendarz rocznic i obchodów (krakowskich, ogólnopolskich, światowych), wizja przenosin WBP do nowej siedziby po przystosowaniu i remoncie byłej kwatery WP przy ul. Rajskiej, interesująca mini-monografia wsi Kwaczała na Ziemi Chrzanowskiej (przedruk z „Alchemika”).

Poradnik Bibliograficzno-Metodyczny WBP Poznań 1996 nr 1 — zawartość „Kalendarz rocznic i obchodów” (I-III), zestawienia bibliograficzne: w oprac. Urszuli Bzdawk — „Współczesna literatura włoska” oraz „Malarstwo światowe”, w oprac. Andrzeja Dudzika — „Próby nuklearne — broń jądrowa” oraz „Palenie tytoniu czyli prawo do raka”, bibliografie osobowe poświęcone Friedrichowi Dürrenmattowi i Stanisławowi Vincenzowi. W materiałach metodycznych Danuty Latosik „Czy znasz te Panie? — konkurs dla dzieci uzupełniony wykazem kobiet laureatek Nobla, pisarek, artystek, kobiet znanych w historii, w polityce, sporcie.

Bibliografia województwa radomskiego za lata 1975-1995 w opracowaniu Marty Kaczmarskiej i Elżbiety Wujki i została wydana na 20-lecie województwa przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną przy pomocy Urzędu Wojewódzkiego. Materiały ujęto w działach liczących blisko 800 pozycji. Bibliografia opatrzona jest indeksem.

***

Maria Błońska, starszy kustosz dyplomowany, emerytowany pracownik Zakładu Starych Druków Biblioteki Narodowej, została w grudniu 95 członkiem międzynarodowego Klubu Czterech „C” (tj. Conserve, Consider, Contribute, Co-operative), który skupia uczonych humanistów, głównie bibliologów, historyków, slawistów ze wszystkich kontynentów. W ten sposób docenione zostały prace naszej rodaczki nad dziejami drukowanej książki XV-XVIII w. w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

W Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza odbył się 15 III wieczór pamięci poświęcony kol. **Zofii Horodyskiej**, zmarłej w czerwcu 1994, zorganizowany przez Zarząd Okręgu Stołecznego SBP i przez Bibliotekę Muzeum. Stworzyło to okazję do podzielenia się wspomnieniami o pozostającej w serdecznej pamięci Koleżance, członku honorowym SBP, wieloletniej pracownicy Biblioteki Narodowej i Biblioteki Muzeum Literatury.

Czytelnia Ogólna Biblioteki Narodowej otwarta 14 XII, o powierzchni 1500 m², z księgozbiorem liczącym ok. 20 tys. wol., należy do najnowocześniejszych w kraju, wyposażona jest w urządzenia elektroniczne informujące o nadejściu do czytelników zamówionych materiałów oraz w mechaniczny transport książek. Może z niej korzystać jednocześnie ponad 300 osób. Ponadto w nowym gmachu BN funkcjonują:

Czytelnia Humanistyczna (ok. 100 miejsc),

Czytelnia Mikrofilmów (16 miejsc),

Czytelnia Muzyczna (8 miejsc),

Informatorium z bazą danych (25 miejsc).

Niebawem będzie otwarta — po modernizacji dawnej czytelnicy ogólnej — Czytelnia czasopism (ok. 80 miejsc oraz 15 stanowisk do czytania mikrofilmów).

Poza główną siedzibą BN znajdują się:

Czytelnia Zbiorów Specjalnych (pl. Krasieńskich 3/5),

Czytelnia Bibliologiczna (ul. Hankiewiczza 1).

BRZEZINY. 70-lecie Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Juliana Tuwima — uroczystość 12 XII, z okolicznościowym wystąpieniem burmistrza, referatem doc. Janusza Ankudowicza — „Jak z tą książką jest”, ogłoszeniem wyników konkursu plastycznego „Przyroda — piękno zagrożone”, z wystawami: „Historia i działalność MBP w Brzezinach”, „Ekslibris polski”, „Bolimowski Park Krajobrazowy”. Z okazji 70-lecia wydano Informator o Bibliotece oraz dwa pierwsze ekslibrisy — Biblioteki i Oddziału dla Dzieci. **Jadwiga Rorati** i **Elżbieta Tamkun** otrzymały odznakę Zasłużony Działacz Kultury.

KRAJOWA
KSIĘGARNIA
WYSYLKOWA

OFERUJEMY

BOGATY WYBÓR
PUBLIKACJI
EDUKACYJNYCH

* * *

LITERATURĘ
DZIECIĘCĄ
MŁODZIEŻOWĄ
I DLA DOROSŁYCH

* * *

Jak zamawiać?

Wystarczy przesłać
pod nasz adres za-
mówienie, a książki
za zaliczeniem po-
cztowym trafią do
Państwa.

**PRZYJMUJEMY
TAKŻE
ZAMÓWIENIA
TELEFONICZNE!**

Nasz adres:

01-242 Warszawa
Al. Prymasa
Tysiąclecia 83
tel./fax (0-22) 632-83-50
632-43-44

ZAPRASZAMY

KUPON ZAMÓWIENIA

Zamawiający

Imię _____

Nazwisko _____

Ulica, nr domu _____

Kod, Miejscowość _____

Województwo _____

Autor	Tytuł	Cena	Ilość
1. F. Carlgren	Wychowanie do wolności. Pedagogika Rudolfa Steinera	12,09	
2. E. Schopler, R. J. Reichler, M. Lansing	Techniki nauczania dla rodziców i profesjonalistów. Zindywidualizowana ocena i terapia dzieci autystycznych oraz dzieci z zaburzeniami rozwoju	12,02	
3. Pr. zb.	Profil psychoedukacyjny — zindywidualizowana ocena i terapia dzieci autystycznych oraz dzieci z zaburzeniami rozwoju	12,02	
4. Pod red. W. Lenarta, K. Kafła	Rozwój zrównoważony w edukacji szkolnej	8,50	
5. F. L. lig, L. Bates Ames, A. M. Baker	Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat. Poradnik dla rodziców, psychologów i lekarzy	8,51	
6. Wyb. i oprac. E. i J. Frączakowie	Nauczycielom — uczniowie. Wiersze, inscenizacje i piosenki dla nauczycieli i o nauczycielach	5,44	
7. A. Balejko	Ćwiczmy mówienie, czytanie i pisanie. Zesz. 1	6,34	
8. A. Balejko, H. Łuksza	Usprawnianie mówienia, czytania i pisania. Zesz. 2	6,04	
9. R. Trzeźniowski	Zabawy i gry ruchowe	18,00	
10. M. A. Szymańska	Drama w nauczaniu początkowym. Przewodnik metodyczny dla nauczycieli	4,00	
11. A. Markowski	Szkolny słownik terminów i pojęć gramatycznych	13,00	
12. Z. Jarosiński	Literatura lat 1945-1975. Mała historia literatury polskiej	7,00	
13. Pr. zb.	Słowniki języka polskiego. Seria z KRUKIEM składająca się z 4 słowników	85,00	
14. J. Miodek	Ojczyzna polszczyzna dla uczniów	5,50	
15. W. Bobiński	Drugi oddech polonisty. Inspiracje, pomysły, propozycje metodyczne dla nauczycieli szkół podstawowych	6,98	
16. J. Kowalik	Każdy może dobrze pisać wypracowania	5,21	

Autor	Tytuł	Cena Ilość
17. M. Tymowski	Najkrótsza historia Polski	8,31
18. W. Lamentowicz	Państwo Współczesne	7,00
19. K. A. Wojtaszczyk	Współczesne systemy polityczne	7,00
20. Z. Podbielkowski	Wędrowki roślin	17,00
21. J. Mityk	W Góry Świętokrzyskie	5,50
22. F. Plit	Mazowsze	5,00
23. J. Szukalski	Na Kaszubach	7,00
24. T. Słabczyński	Wielcy odkrywcy i podróżnicy SŁOWNIK	15,00
25. W. Skrzypczak	Geografia ekonomiczna	10,43
26. J. Kop, M. Kucharska, E. Szkurłat	Geografia — Zadania i testy dla licealistów i kandydatów na studia	8,50
27. D. Rowlands	Zanieczyszczenie środowiska a człowiek	5,50
28. H. Folmer, L. Gabel, H. Opschoor	Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych	29,26
29. A. Urbańczyk	Nawigacja prosta, łatwa i zabawna	20,00
30. B. Wiłkomirski	Między chemią a biologią. Zarys biochemii dla uczniów szkół średnich	9,80
31. A. Czerwiński	Blaski i cienie promieniotwórczości	8,00
32. A. Urbańczyk	Chemia na piątkę... Koło ratunkowe dla tych, którzy chemii nauczyć się nie mogą	14,00
33. W. Łenski, A. Pałkowski	Rachunek prawdopodobieństwa dla leniwych	14,00
34. J. Salach	Programowane zadania z fizyki	9,07
35. M. Zakrzewski, T. Żak	Kombinatoryka — prawdopodobieństwo i zdrowy rozsądek	5,32
36. K. Stasińska	120 lekcji muzyki w klasach 1-3	25,00
37. B. Smolińska-Zielińska	Fryderyk Chopin i jego muzyka	25,00
38. B. Prociej	Jan Sebastian Bach i jego muzyka	12,00
39. H. Rutkowski	Perkusja — ucz się samodzielnie	25,00
40. R. Ziemiański	Gitara z nauczycielem i bez	25,00
41. H. Gruca	Wiedza o społeczeństwie kl. 8. Plan dydaktyczno-wychowawczy. Przewodnik metodyczny	4,39
42. K. Zwolińska	Mała historia sztuki	45,00
43. A. Gair	Jak rysować i malować ludzi	17,29
44. J. M. Parramon	Kolor w malarstwie	25,00
45. MILIARD W ROZUMIE. — gra edukacyjna dla dzieci 9-12 lat		56,71

podpis zamawiającego

POLECAMY

- NOWOŚCI SZKOLNE
- LITERATURĘ FACHOWĄ
- PORADNIKI
- ENCYKLOPEDIA
- SŁOWNIKI
- ALBUMY, ATLASY

* * *

UWAGA !!!

Co miesiąc będziemy Państwu prezentować nowy zestaw książek z różnych dziedzin.

* * *

Jesteśmy otwarci na wszelkie propozycje i życzenia Państwa — postaramy się im sprostać.

**SZUKASZ
POTRZEBNEJ
KSIĄŻKI ?
ZAMÓW JĄ U NAS !**

Nasz adres:

01-242 Warszawa
Al. Prymasa
Tysiąclecia 83
tel./fax (0-22)632-83-50
632-43-44

ZAPRASZAMY

<<**NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA**>>

- t. 1. Praca zbiorowa pod red. naukową Marcina Drzewieckiego
BIBLIOTEKA I INFORMACJA W SYSTEMIE EDUKACJI
- t. 2. Katarzyna Materska:
BIBLIOTEKA — EDUKACJA
- t. 3. Barbara Sosińska-Kalata:
UNIwersalna klasyfikacja dziesiętna — (nakład wyczerpany)
- t. 4. Jacek Wojciechowski:
MARKETING W BIBLIOTECE
- t. 5. **AUTOMATYZACJA BIBLIOTEK PUBLICZNYCH (nakład wyczerpany)**
- t. 6. **BIBLIOTEKA W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ**
- t. 7. Elżbieta Barbara Zybert:
**KONCEPCJA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWA INFORMACJI
EDUKACYJNEJ W POLSCE**
- t. 8. Praca pod red. Jadwigi Woźniak:
KARTOTEKA WZORCOWA JĘZYKA KABA (nakład wyczerpany)
- t. 9. **KOMPUTERY W BIBLIOTEKACH — POLSKA '94**
- t. 10. Praca zbiorowa pod red. naukową Z. Żmigrodzkiego:
BIBLIOTEKARSTWO
- t. 11. Maria Semeniuk-Polkowska, Lech T. Polkowski
**MATEMATYKA DLA HUMANISTÓW. Elementy matematyki dla studentów
 nauk humanistycznych i społecznych.**
- t. 12. Jan Burakowski:
SAMORZĄDOWA BIBLIOTEKA PUBLICZNA. Poradnik
- t. 13. **BIBLIOTEKARSTWO POLSKIE 1925-1951 W ŚWIETLE
KORESPONDENCJI JEGO WSPÓŁTWÓRCÓW**
- t. 14. **BIBLIOTEKOZNAWSTWO I INFORMACJA NAUKOWA.**
Kształcenie w perspektywie nowego stulecia. Prac zbiorowa pod red.
Elżbiety Barbary Zybert
- t. 15. Barbara Sosińska-Kalata:
PODRĘCZNIK UKD dla bibliotekarzy i pracowników informacji

Interesujące Państwa książki prosimy zamawiać:

Dział Promocji i Sprzedaży 00-103 Warszawa ul. Hankiewicza 1, pok. 104
(tel. 22-43-45).

Wydawnictwo WIEDZA POWSZECHNA

poleca książki za zaliczeniem pocztowym

Tytuł — Autor	Cena zł	Ilość
Azja. Encyklopedia geografii świata — praca zbiorowa	65,30	.....
Bliżej muzyki. Encyklopedia — J. Ekiert	43,50	.....
Dialekty i gwary polskie. Leksykon „Omegi” — S. Dubisz, H. Karaś, N. Kolis	4,70	.....
Elementarz literacki. Leksykon młodego czytelnika — G. Leszczyński	17,40	.....
Leksykon historii Polski — M. Czajka, M. Kamler, W. Sienkiewicz	130,40	.....
Leksykon matematyczny — praca zbiorowa	51,00	.....
Mały słownik terminów plastycznych — K. Zwolińska, Z. Malicki	10,00	.....
Słownik chemiczny — praca zbiorowa	24,00	.....
Słownik pisarzy antycznych — praca zbiorowa	5,80	.....
Słownik pisarzy nowogreckich — J. Strasburger	14,50	.....
Słownik pisarzy rosyjskich — praca zbiorowa	32,00	.....
Słownik pisarzy skandynawskich — praca zbiorowa	11,90	.....
Słownik symboli — W. Kopaliński	34,80	.....
Słownik argotyzmów — S. Kania	24,65	.....
Słownik skrótów — J. Paruch	13,00	.....
Słownik wyrazów bliskoznacznych — praca zbiorowa	21,70	.....
Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z Almanachem — W. Kopaliński	43,50	.....

ZAMAWIAJĄCY

.....
imię i nazwisko lub nazwa instytucji

.....
ulica, numer domu, mieszkania, kod, miejscowość

Zamawiam za zaliczeniem pocztowym określone na blankiecie ilości książek. Należność wraz z kosztami przesyłki ureguluję przy odbiorze.

.....
miejscowość, data

.....
podpis /pieczęć/ zamawiającego

Wypełnione czytelnie zamówienie prosimy kierować:
Księgarnia „Dorn Książki”
ul. Jasna 26, 00-054 Warszawa, tel. 27-94-21

Uwaga !

Wszystkim zamawiającym książki na tym blankiecie księgarnia udziela 10% rabatu

WYDAWNICTWO

SBP

DRODZY CZYTELNICY

WYDAWNICTWO

SBP

Wydawana od czterech lat seria
**<< Bibliotekarze polscy we wspomnieniach
współczesnych >>**

wzbogaciła się o nową, cenną książkę

ŚLADAMI EDUKACJI BIBLIOTEKARSKIEJ

Zawarte w niej teksty kreślą sylwetki ludzi, którzy swój talent oddali sprawie kształcenia i doskonalenia bibliotekarzy (K. Ankudowiczowa, A. Czekajewska-Jędrusik, B. Kocowski, Z. Kossonogowa, K. Remerowa, F. Sedlaczek, K. Świerkowski, P. Wasilewski, K. Wilczyńska).

Jak pisze Hanna Zasadowa, redaktor tego tomu „poprzez ich życiorysy można prześledzić całą historię powstania i doskonalenia szkolnictwa bibliotekarskiego w Polsce”.

Żywię nadzieję, że książka ta, ze względu na swoje walory dydaktyczne znajdzie szeroki krąg odbiorców zarówno w środowisku akademickim jak i w pozostałych ośrodkach kształcenia bibliotekarzy.

UPRZEJMIE PRZYPOMINAM, że w ramach tej serii ukazały się:

tom 1 „Z warsztatu bibliografa”

tom 2 „Z książką do ludzi”

tom 3 „W kręgu nauki i bibliotek”

Do nabycia tylko u nas:

Sprzedaż odręczna w Wydawnictwie SBP
ul. E. Konopczyńskiego 5/7, 00-953 Warszawa
tel. 27-52-96

Sprzedaż wysyłkowa: Dział Promocji i Kolportażu
ul. S.K. Hankiewicza 1, pok. 104,
02-103 Warszawa, tel. 22-43-45

JANUSZ NOWICKI

Dyrektor

Wydawnictwa SBP

N

Czytajcie czasopisma bibliotekarskie!

Miesięczniki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich:

BIBLIOTEKARZ — pismo zajmujące się ważnymi i aktualnymi problemami bibliotekarstwa

PORADNIK BIBLIOTEKARZA — pismo o charakterze instrukcyjno-metodycznym przeznaczone głównie dla bibliotekarzy bibliotek publicznych i szkolnych.

Oba pisma tylko w prenumeracie w „Ruchu”, na poczcie i w siedzibie Wydawnictwa SBP. Szczegóły w obu pismach na stronie redakcyjnej.

ZIN (Zagadnienia Informacji Naukowej) — półrocznik poświęcony szeroko rozumianym zagadnieniom informacji.

Prenumerata i sprzedaż: Dział Promocji i Kolportażu SBP, ul. S. K. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa, tel. 22-43-45.

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY — kwartalnik o charakterze naukowym wydawany przez Bibliotekę PAN i SBP.

Prenumerata tylko w Redakcji: Pałac Kultury i Nauki VI p. 00-901 Warszawa, tel. 656-66-00, 20-33-02.

Jeśli masz kłopot z nabyciem

- druków bibliotecznych

(dziennik biblioteki, księga inwentarzowa, karty: katalogowe, książki, czytelnika, upomnienia, rewery etc.),

- naszych czasopism (numery bieżące i zaległe),
- fachowej literatury bibliotekarskiej

napisz lub zadzwoń do:

DZIAŁ PROMOCJI I KOLPORTAŻU SBP,
02-103 Warszawa-Ochota, ul. S. K. Hankiewicza 1, tel. 22-43-45

Jeśli kupiesz program

Biblioteka Szkolna MOL

to otrzymasz nieodpłatnie
program do
przeglądania katalogów
bibliotecznych

Z każdej końcówki sieci umożliwia on:

- ▶ odnalezienie książki w dowolnym katalogu
- ▶ przygotowanie zestawień bibliograficznych z katalogów lub kartoteki zagadnieniowej
- ▶ sprawdzenie, czy konkretna książka nie jest wypożyczona

Dzięki niemu można również:

- ▶ prowadzić w pracowni komputerowej zajęcia przysposobienia czytelniczego
- ▶ pokazać na lekcjach elementów informatyki rzeczywisty przykład dużej, wielodostępnej bazy danych

MOL
Systemy informatyczne

 VULCAN
OPROGRAMOWANIE KOMPUTEROWE

ul. Zygmunta Augusta 3-5-7, 81-359 Gdynia
tel. /0-58/ 20 39 53 lub 21 80 21 w. 274

ul. Kazimierska 15, 51-657 Wrocław
tel. /0-71/ 48 01 58 lub 72 85 58

**UWAGA!
BIBLIOTEKI
ARCHIWA
KSIĘGARNIE**

**ZAKŁADY DLA NIEWIDOMYCH
W ŁASKACH
WARSZTATY SZKOLĄCE
05-080 IZABELIN**

**Tel. 722-72-24
tel./fax 34-82-08
wew. 322, 324**

REALIZUJĄ
natychmiast

ZAMÓWIENIA NA:

- **REGAŁY**
  - ▶ ekspozycyjne
  - ▶ jedno- i dwustronne
  - ▶ do czasopism
- **BLOKI KATALOGOWE**
6, 18, 30, 40 i 60-cio szufladowe
- **WÓZKI BIBLIOTECZNE**
- **ZASTAWKI METALOWE**
  - ▶ zwykłe
  - ▶ alfabetyczne
  - ▶ działowe
  - ▶ na karty czytelnika
  - ▶ na karty książki
  - ▶ na karty zobowiązań
- **SKRZYNKI**
- **INNY SPRZĘT BIBLIOTECZNY**

TAKŻE WG DOKUMENTACJI ZAMAWIAJĄCEGO

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

Świat nauki współczesnej

(La Science au Present)

Wyd. 1, encyklop., ark. wyd. 120, tw., 22,5×28,8 cm

ISBN 83-01-11805-9

Dwustu naukowców, głównie francuskich, w tym kilku laureatów Nagrody Nobla, podjęło się wprowadzić czytelnika w świat badań i osiągnięć współczesnej nauki. Powstał — wydany przez znane wydawnictwo Encyclopaedia Universalis — zbiór kompetentnie i jednocześnie z talentem popularyzatorskim napisanych artykułów obejmujących zarówno same nauki ścisłe, jak i metody badawcze i problemy występujące w naukach biologicznych, medycznych i w technice; uwzględnione są także zagadnienia dotyczące środowiska, upowszechniania wiedzy, związków nauki z etyką itp. Układ materiału jest niekonwencjonalny. Problemy są pogrupowane w 8 działach pod kątem relacji do nich człowieka, np.: *Poznanie — o sposobach badania i formułowania wniosków dotyczących materii, Wszechświata, Ziemi i życia; Rozumienie — o wyjaśnianiu zjawisk i ukazywaniu związków między zjawiskami pozornie odległymi; Stawianie pytań — o problemach otwartych nie w pełni poznanych i wyjaśnionych; Gospodarowanie — o oddziaływaniu wzajemnym człowieka i jego środowiska, a także o sytuacji współczesnego człowieka wobec postępu w medycynie i naukach biologicznych; Wytwarzanie — o źródłach energii, nowych materiałach, robotyce itp.* Poszczególne artykuły są niedługie (2-3 strony), ujęte rzeczowo i możliwie ściśle a zarazem przystępnie, ilustrowane poglądowymi rysunkami i atrakcyjnymi fotografiami (łącznie ponad 600 barwnych ilustracji), zaopatrzone na końcu w odsyłacze do artykułów zawierających uzupełniające informacje. Specjalistyczne terminy są wyjaśniane w tekście lub czytelnik jest odsyłany do zamieszczonego na końcu książki słownika wyczerpującego ok. 300 pojęć.

Książka jest adresowana do szerokiego kręgu odbiorców mających potrzebę głębszego poznawania świata — od ucznia szkoły średniej do naukowca interesującego się — oprócz własnej — także innymi dziedzinami wiedzy.